

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ІШКІ ІСТЕР
МИНИСТРЛІГІНІҢ М.БӨКЕНБАЕВ атындағы АҚТӨБЕ ЗАҢ
ИНСТИТУТЫ**

Қылмыстық процесс және криминалистика кафедрасы

**Н.Т. Саханова
А.А.Длимов**

**АНЫҚТАУ ОРГАНЫНЫҢ ОҚИҒА ОРНЫНДА
ІЗДЕРМЕН ЖҰМЫС ІСТЕУІНІҢ ПРОЦЕСТІК ЖӘНЕ
КРИМИНАЛИСТИКАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ**

Оқу құралы

Ақтөбе, 2025

УДК343
ББК 67.411
С

М. Бөкенбаев атындағы Қазақстан Республикасы ІІМ Ақтөбе заң
институтының Ғылыми кеңесі ұсынған

Рецензенты:

Сулейменов Т.Н. – Қазақстан Республикасы ІІМ Б. Бейсенов атындағы
Қарағанды Академиясының Қылмыстық процесс кафедрасының бастығы заң
ғылымдарының кандидаты полиция полковнигі

Сахарбай А.С. – М. Бөкенбаев атындағы Қазақстан Республикасы ІІМ
Ақтөбе заң институтының кәсіптік-психологиялық даярлық кафедрасының
бастығы, қауымдастырылған профессор (доцент), полиция полковнигі

Саханова Н.Т.; Длимов А.А. Анықтау органының оқиға орнында
іздермен жұмыс істеуінің процестік және криминалистикалық негіздері: Оқу
құралы // М. Бөкенбаев атындағы Қазақстан Республикасы ІІМ Ақтөбе заң
институты, 2025.– 72 б.

ISBN_____

«Анықтау органының оқиға орнында іздермен жұмыс істеуінің
процестік және криминалистикалық негіздері» оқу құралы оқиға орнында
тергеу қарауын және өзге де тергеу әрекеттерін тиімді жүргізу үшін қажетті
білім мен практикалық дағдыларды жүйелеуге бағытталған.

Оқу құралы қылмыстық іс жүргізу және криминалистика пәндерін оқу
кезінде жоғары оқу орындарында қолдануға арналған, сонымен қатар аталған
тақырыптың мәселелеріне қызығушылық танытатын оқырмандардың кең
ауқымына арналған.

УДК 343
ББК 67.411

ISBN_____

© Қазақстан Республикасы ІІМ М. Бөкенбаев атындағы Ақтөбе заң институты,
2025

© Саханова Н.Т.; Длимов А.А.

Мазмұны:

1.Тергеулік қарап-тексеру жүргізудің түсінігі	5
2.Тергеулік қарап-тексеруге қатысушыларының міндеттері	8
3.Тергеулік қарап-тексеруіндегі негізгі сұрақтары (кісі өлтіру, ұрлық)	12
4. Тергеулік қарап-тексеруіндегі қатысушылардың іс-әрекеттері.....	14
5.Оқиға орнында қызметтік-іздестіру итін қолдану	17
6.Оқиға орнын қарап-тексеру барысында тергеушінің әрекеті.....	24
7. Қарап-тексеру және басқа да тергеу әрекеттері кезінде қолданылатын ғылыми-техникалық құралдар.....	27
8.Оқиға орнының фототүсірілім түрлері	30
9.Панарамалық түсірілімі	32
10.Қарапайым түсірілімі	33
11.Қарама-қарсы түсірілімі	34
12.Крест тәрізді түсірілімі.....	35
13.Жекелей түсірілімі.....	36
14.Фотосуреттерді, бейнежазбаларды процестік дайындау.....	38
15.Қарап-тексеру тәсілдері	39
16.Оқиға орнында қалдырылған іздерді зерттеудің алдын-ала кезеңдері.....	41
17.Қарап-тексерудің ең маңызды объектілері.....	50
18.Іздерді және басқа да заттай дәлелдемелерді тәркілеп алу	51
19.Оқиға орнын қарап-тексеру кезінде негативті мән-жайларды анықтау.....	59
20.Оқиға орнын қарап-тексеру кезінде қан іздерін, қылмыс заттары мен құралдарын анықтау.....	60
21.Үй-жайларға кіру арқылы,ұрлық, тонау, қарақшылық.....	67
22.Кісі өлтіру (суицид, абайсызда дене жарақатын келтіру).....	68
23. Көлік құралының мәйітке әсер ету арқылы	69
24. Оқиға орны жоспарларының түрлері мен схемалары	70
25. Жоспарлар мен схемалардың шартты белгілері.....	71

Кіріспе

«Анықтау органының оқиға орнында іздермен жұмыс істеуінің процестік және криминалистикалық негіздері» оқу құралы оқиға орнында тергеу қарауын және өзге де тергеу әрекеттерін тиімді жүргізу үшін қажетті білім мен практикалық дағдыларды жүйелеуге бағытталған. Қазіргі заманғы құқықтық тәртіпте оқиға орнындағы іздерді дұрыс және мұқият құжаттау және талдау, қылмыстық істерде әсіресе кісі өлтіру, ұрлық, тонау және басқа да құқық бұзушылықтар сияқты ауыр қылмыстар кезінде шындықты анықтауда шешуші рөл атқарады.

Оқу құралының бірінші бөлімі тергеулік қарап-тексеру ұғымына, оның іс жүргізу ерекшеліктеріне және қылмыстық процестің маңыздылығына арналған. Бұдан әрі тергеулік қарап-тексеру қатысушылары, олардың құқықтары мен міндеттері, сондай-ақ кісі өлтіру мен ұрлықты қоса алғанда, қылмыстардың әртүрлі түрлерін тергеу кезінде оқиға болған жерді тексеру барысында туындайтын негізгі мәселелер қаралады. Оқу құралының маңызды бөлігі тергеулік қарап-тексеруіне қатысушылардың іс-әрекеттерін және іздестіру иттерін қолдануды егжей-тегжейлі сипаттау болып табылады, бұл іздер мен дәлелдемелерді тиімдірек анықтауға ықпал етеді.

Фото және бейнежазба түсіру, панорамалық түсірілім сияқты ғылыми-техникалық құралдарды қолдануға, сондай - ақ кейінгі тергеу үшін маңызды болуы мүмкін, іздерді бекіту әдістеріне ерекше назар аударылады. Нұсқаулық сонымен қатар оқиға болған жерді түсірудің әртүрлі түрлерін және суреттер мен бейнежазбаларды рәсімдеудің процедуралық ерекшеліктерін қарастырады, бұл олардың дәлел ретінде заңды күшіне кепілдік береді.

Сонымен қатар, нұсқаулықта оқиға орнында қалған іздерді зерттеу әдістері мен кезеңдері, заттай дәлелдемелерді алу, сондай-ақ қылмыс болған жерді тексеру кезінде туындауы мүмкін негативті мән-жайларды анықтау қарастырылған. Көлік құралының мәйітке әсер ету белгілері сияқты қан іздері мен басқа да ерекше белгілерді анықтауға ерекше назар аударылады.

Оқу құралының келесі бөлімдері қылмыстың әртүрлі түрлерін және оқиға болған жерді тексерудің байланысты ерекшеліктерін талдайды, бұл болашақ анықтау органдарының мамандарына әртүрлі криминалистикалық жағдайларда жұмысқа жақсы дайындалуға мүмкіндік береді.

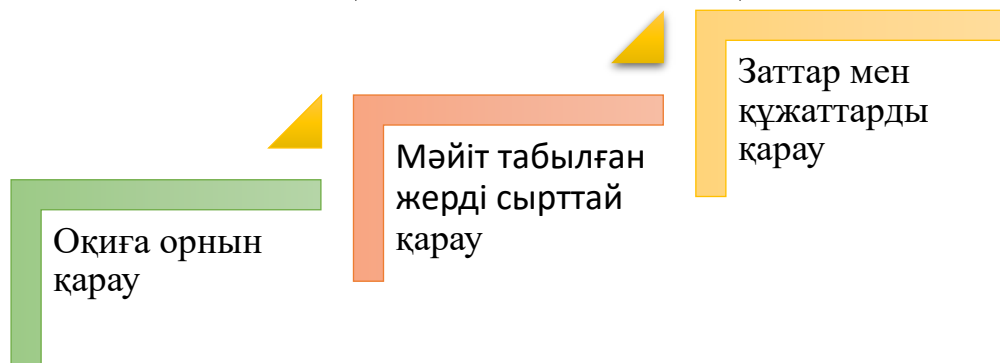
Осылайша, бұл оқу құралы тергеу, анықтау органдары жұмысының процессуалдық және криминалистикалық негіздерін зерделеу үшін, сондай-ақ криминалистер үшін тергеулік қарап-тексеру материалдарымен және оқиға орнынан алынған дәлелдемелермен жұмыс призмасы арқылы қылмыстарды тергеуге егжей-тегжейлі және кәсіби көзқарастың маңыздылығына назар аудара отырып, құнды ресурс болып табылады.

1.Тергеулік қарап-тексеру жүргізудің түсінігі

Оқиға орнын қарау-оқиға болған оқиғаның сипатын, қылмыскердің жеке басын, қылмыстың себептерін және іс бойынша белгіленуге жататын өзге де мән-жайларды анықтау мақсатында оқиға орнындағы материалдық объектілердің жай-күйін, қасиеттері мен белгілерін анықтаудан, қабылдаудан, зерделеуден және тіркеуден тұратын шұғыл тергеу әрекеті.

Қазақстан Республикасының қылмыстық процестік кодексі сотқа дейінгі тергеп-тексеруде қылмыстық іс бойынша тергеп-тексеру процесінде жүргізілетін қарап-тексеруді бекітеді (219-бап), (220-бап қарап-тексеру жүргізудің жалпы қағидалары), (221-бап заттай дәлелдемелерді қарап-тексеру және сақтау), (222-бап адамның мәйітін қарап-тексеру) [4].

ТЕРГЕУЛІК ҚАРАП-ТЕКСЕРУІНІҢ ТҮРЛЕРІ

ТЕКСЕРУ ОБЪЕКТІЛЕРІ БОЙЫНША:

№	Нысандардың атауы:
1	Оқиға орнын қарау болып табылмайтын жергілікті жердің учаскелерін қарау
2	Жануарлар мен мәйіттерді қарау
3	Куәландыру

ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚТЫҢ ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ МАТЕРИАЛДЫҚ ОБЪЕКТІЛЕРДІҢ ІЗДЕРІН ТАБУ ЖӘНЕ АНЫҚТАУ, ОҚИҒАНЫҢ МӘН-ЖАЙЫН АНЫҚТАУ ЖӘНЕ ІС ҮШІН МАҢЫЗЫ БАР МӘН-ЖАЙЛАРДЫ АНЫҚТАУ МАҚСАТЫНДА СОТҚА ДЕЙІНГІ ТЕРГЕП-ТЕКСЕРУДІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРАТЫН АДАМ ЖЕРГІЛІКТІ ЖЕРДІ, ҮЙ-ЖАЙЛАРДЫ, ЗАТТАРДЫ, ҚҰЖАТТАРДЫ, ТІРІ АДАМДАРДЫ, МӘЙІТТЕРДІ, ЖАНУАРЛАРДЫ ҚАРАП-ТЕКСЕРУДІ ЖҮРГІЗЕДІ.

Оқиға орнын қарау — бұл бірнеше кезеңдерді қамтитын тергеудің маңызды бөлігі:

Алдын ала дайындық:

- Тергеу органдары мен шұғыл қызметтерді хабардар ету.
- Оқиға орнына кіру үшін маршрутты жоспарлау.
- Қажетті жабдықтар мен құжаттамаларды дайындау.

Оқиға орнына келу:

- Қауіпсіздікті қамтамасыз ету (оқиға орнын қоршау).
- Іздердің сақталуын бақылау.
- Жер бедерінің жоспар-схемасын жасау.

Бастапқы қарап-тексеру:

- Оқиға орнын көзбен шолып қарап-тексеру.
- Жағдайды бағалау, ықтимал қауіптерді немесе қауіптерді анықтау.
- Барлық көрінетін іздерді тіркеу (қанға, Қаруға, көлік құралдарының іздеріне және т.б. ұқсас);

Жағдайды бекіту:

- Оқиға орнын суретке түсіру.
- Сызба және схема жасау.
- Барлық маңызды мәліметтерді тексеру хаттамасына жазу.

Дәлелдемелерді жинау:

- Заттай дәлелдемелерді алу (қару, заттар, саусақ іздері).
- куәгерлерден сұрау, куәгерлерден жауап алу
- Арнайы әдістерді қолдану (мысалы, криминалистикалық сараптамасы)

Тексеруді аяқтау:

- Тексеру нәтижелерін ресімдеу (хаттама).
- Жиналған дәлелдемелерді ретке келтіру және орау.
- Істі одан әрі тергеу үшін тергеу органдарына беру.

Кезеңдер оқиғаның сипатына байланысты өзгеруі мүмкін, бірақ олардың барлығы әрі қарай тергеу үшін мүмкіндігінше толық және сенімді ақпарат жинауға бағытталған.

2.Тергеулік карап-тексеруге қатысушыларының міндеттері

Сарапшы-бұл адам қызметінің белгілі бір саласында жүйелі арнайы ғылыми білімі бар іске мүдделі тұлға емес (ҚПК-нің 79-бабына сәйкес). Криминалист іздер мен басқа да заттай дәлелдемелерді анықтауға, алуға және жазуға көмектеседі.

Сарапшы-адам қызметінің белгілі бір саласында жүйелі арнайы ғылыми білімі бар іске мүдделі емес тұлға (ҚПК-нің 79-бабына сәйкес). Криминалист іздер мен басқа да заттай дәлелдемелерді анықтауға, алуға және жазуға көмектеседі...

Маман – бұл сарапшы емес, адам қызметінің белгілі бір саласындағы қызметкер, арнайы білімді тасымалдаушы, іске мүдделі емес тұлға (ҚПК-нің 80-бабына сәйкес). Сот-медициналық маман дәрігер мәйітті сыртқы тексеруге қатысады және мәйітті тексеру хаттамасында дұрыс сипаттауға көмектеседі.

Учаскелік полиция инспекторы.

Ол оқиға орнын күзетуді ұйымдастырады, құқық бұзушылықтың куәлері анықтауға көмектеседі.

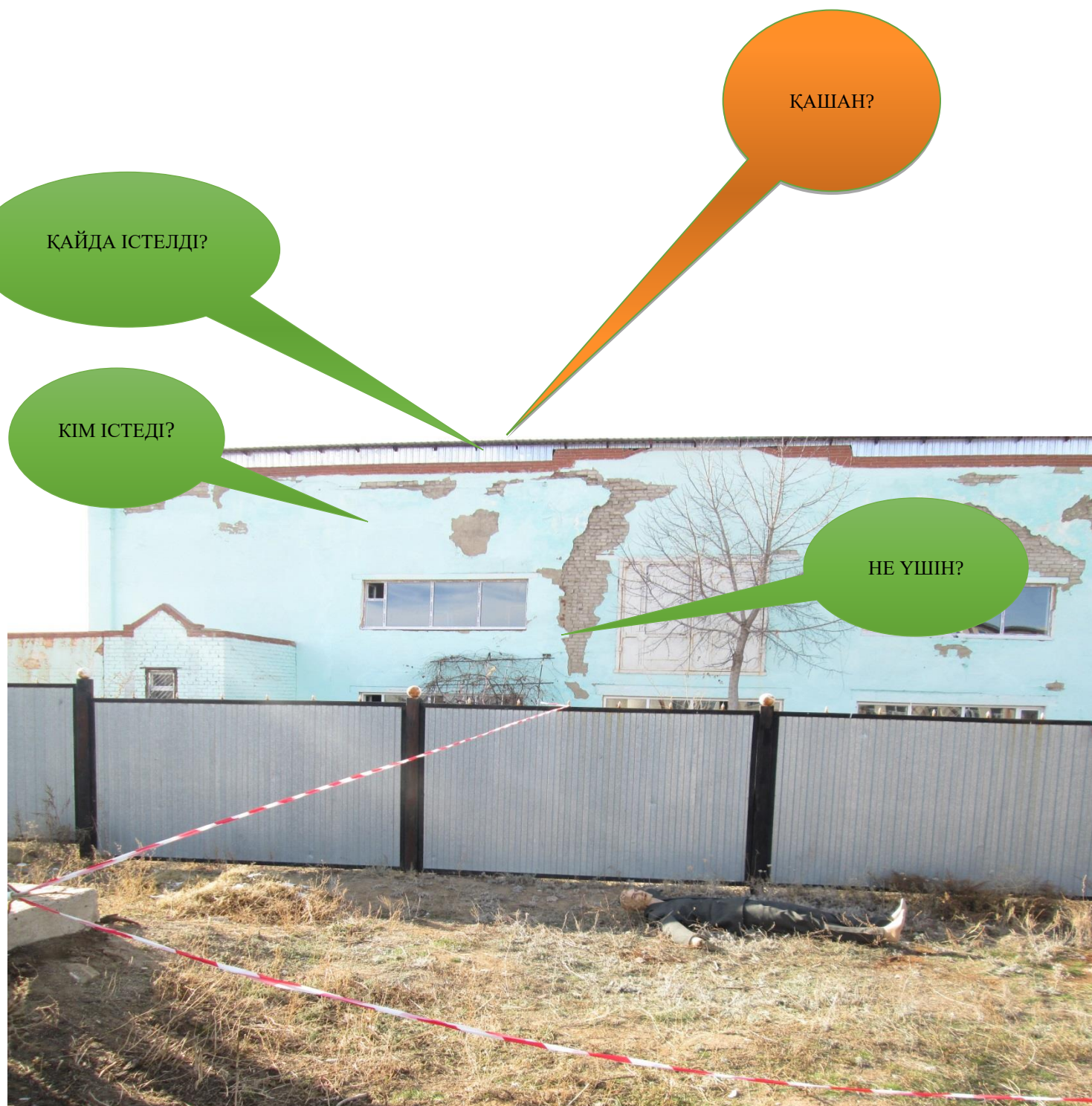
**Оқиға орнында КІПБ
жедел қызметкері құқық
бұзушылықтарды тергеу
бойынша жедел-іздестіру
іс-шараларын жүргізеді.**

**Кинолог-(ит өндеуші) итті қылмыскердің ізімен анықтау және ұстау
мақсатында қолданады.**

**ОҚИҒА ОРНЫН ҚАРАП-ТЕКСЕРУГЕ ҚАТЫСУШЫЛАРДЫҢ ҚҰРАМЫ
ТЕРГЕЛІП ЖАТҚАН ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚТЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІМЕН
АЙҚЫНДАЛАДЫ. ОҚИҒА ОРНЫН ҚАРАП-ТЕКСЕРУ ҚР ҚПК 220-
БАБЫНА СӘЙКЕС ЖҮРГІЗІЛЕДІ [4].**

3. Тергеулік қарап-тексеруіндегі негізгі сұрақтары (кісі өлтіру, ұрлық)

ЖАСЫРЫН ҰРЛЫҚ ЖАСАУДЫ ТЕРГЕУ КЕЗІНДЕ НЕГІЗГІ МӘСЕЛЕЛЕР БАСҚА БІРЕУДІҢ МҮЛКІ

Қалай?

Не үшін?

Не?

Қайда?

Кім?

4. Тергеулік қарап-тексеруіндегі қатысушылардың іс-әрекеттері

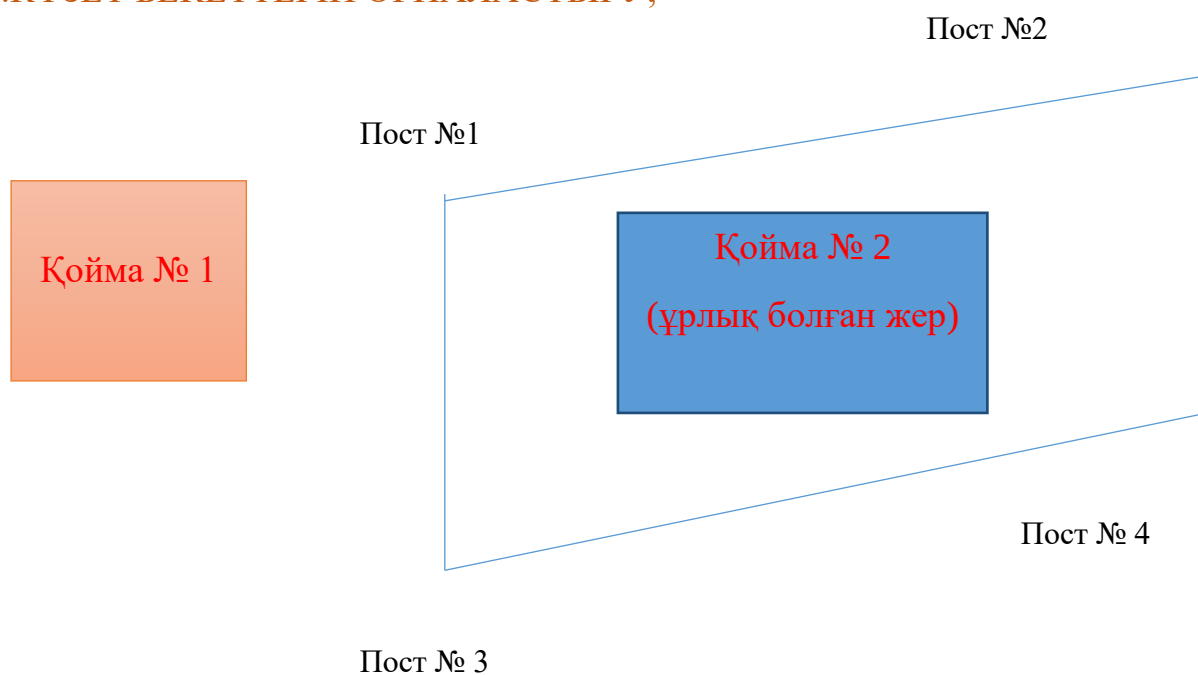
Тергеуші жасалған құқық бұзушылық туралы ІІБ(ББ) кезекшісінен арыз немесе хабарлама алып, оқиға орнына дереу келіп, тексеру жүргізуге міндетті.

Тергеушінің уақтылы келуі мүмкін болмаған жағдайда тексеруді анықтаушы немесе анықтау органы қызметкерлерінің аға қызметкері жүргізуге міндетті, оларға арыз немесе хабарлама келіп түскен бөлімшенің учаскелік инспекторы да жатады [5].

ОҚИҒА ОРНЫН КҮЗЕТУ

1.КҮЗЕТ БЕКЕТТЕРІН ОРНАЛАСТЫРУ;

Ашық жерлерде посттар әр посттан көрші посттар көрінетіндей етіп орналастырылады.

Пәтерде күзет бекеттерін орнатыңыз: егер қылмыс үй-жайда жасалса, онда бекеттер үй-жайдың сыртында және ішінде орнатылады [7].

2. Бөгде адамдарды алып тастаңыз

Тергеу-жедел тобы келгенге дейін ешкімді оқиға орнына жібермеу керек.

3. Іздерді және басқа да заттай дәлелдемелерді қорғау шараларын қабылдау.

5. Оқиға орнында қызметтік-іздестіру итін қолдану

ОҚИҒА ОРНЫНА БАРҒАН КЕЗДЕ ҚЫЗМЕТТІК-ІЗДЕСТІРУ ИТІ
ҚОЛДАНЫЛУЫ МҮМКІН
ҚЫЛМЫСКЕРДІ ЖӘНЕ ҰРЛАНҒАН ЗАТТАРДЫ ТАБУ ҮШІН

ҚЫЗМЕТТІК-ІЗДЕСТІРУ ИТІ ҚАБІЛЕТТІ:

1. Автокөлікті тінту:
тыйым салынған заттар мен заттай дәлелдемелерді (қару, жарылғыш заттар, есірткі) табу мақсатында [9].

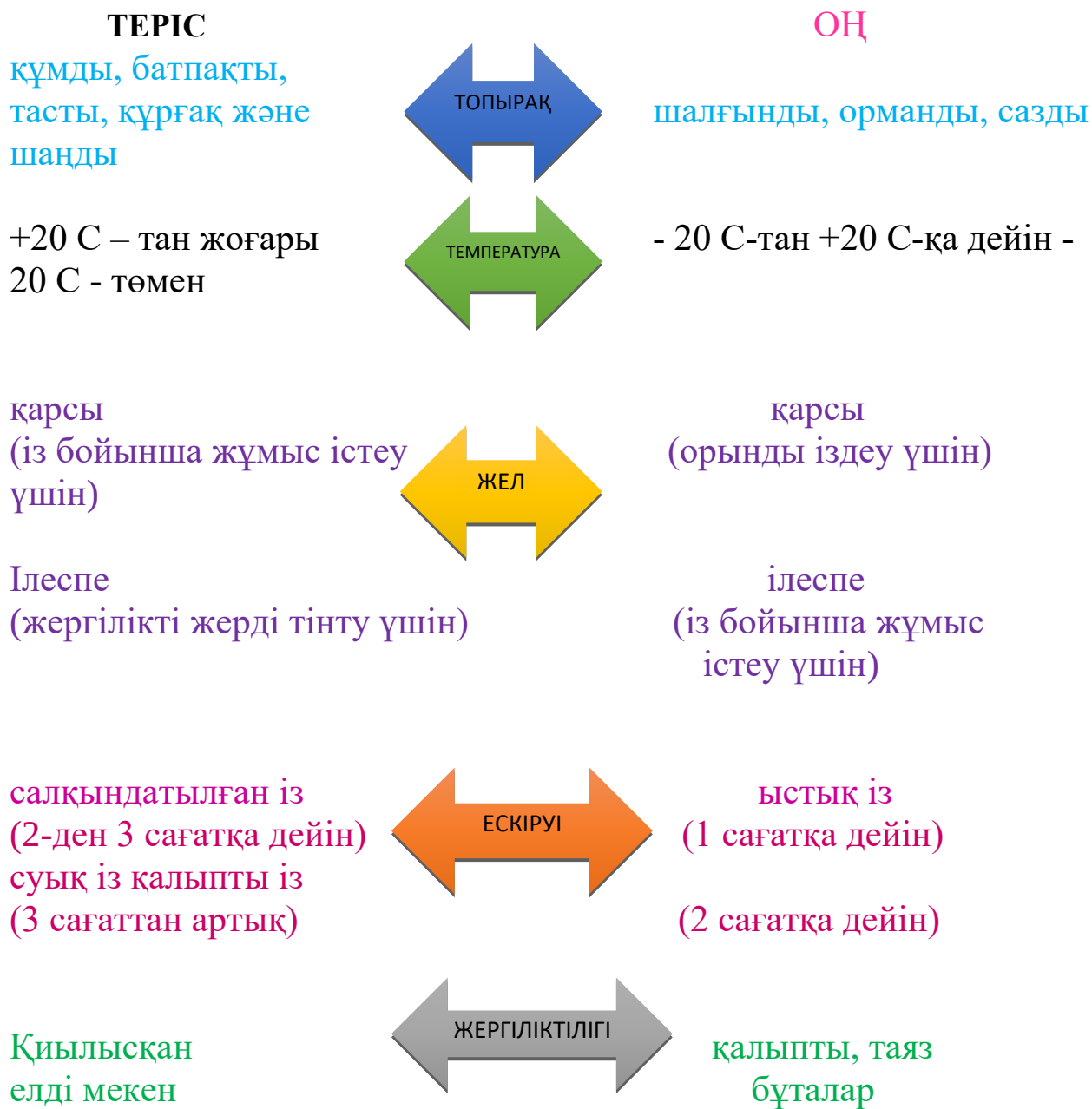

2. Жасырын заттарды іздеу: (автокөлікте де, үй-жайларда да) [9].

3.Қылмыскерді ізімен тауып, оны ұстау: заттай дәлелдемелермен немесе қылмыскердің киетін заттарындағы қылмыстың іздерімен [9].

ИТТИҢ СЕЗУ ТҮЙСІГІНЕ ӘСЕР ЕТЕТІН ФАКТОРЛАР

ҚЫЗМЕТТІК-ІЗДЕСТІРУ ИТІН ҚОЛДАНАР АЛДЫНДА ОҚИҒА ОРНЫНДАҒЫ ЗАТТАРҒА ҚОЛ ТІГІЗУГЕ БОЛМАЙДЫ [10].

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚЫЛМЫСТЫҚ ІС ЖҮРГІЗУ КОДЕКСІНЕН ҮЗІНДІЛЕР.

219-бап. Қарап-тексеру Қылмыстық құқық бұзушылықтың және өзге де материалдық объектілердің іздерін табу және анықтау, оқиғаның мән-жайын анықтау және іс үшін маңызы бар мән-жайларды анықтау мақсатында сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам жергілікті жерді, үй-жайларды, заттарды, құжаттарды, тірі адамдарды, мәйіттерді, жануарларды қарап-тексеруді жүргізеді. Тексеруді жүзеге асыратын адамның нұсқаулары осы тергеу әрекетінің барлық қатысушылары үшін міндетті болып табылады.

220-бап. Қарап-тексеру жүргізудің жалпы қағидалары.

1. Қарап-тексеру, әдетте, қажеттілік туындаған кезде дереу жүргізіледі.
2. Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам жасалған қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыз немесе хабарлама алғаннан кейін оқиға орнына дереу келіп, қарап-тексеруді жүргізуге міндетті.
3. Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның уақтылы келуі мүмкін болмаған жағдайда, тексеруді анықтаушы немесе анықтау органының өтініш немесе хабарлама келіп түскен өзге де қызметкері жүргізуге міндетті.
4. Анықтау органдарының қызметкерлері қарап-тексеру жүргізу кезінде және сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның тапсырмасы бойынша жәрдем көрсетуге, оқиға орнын күзету, куәгерлерді анықтау, қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамдарды табу және ұстау, зардап шеккендерді эвакуациялау, қаза тапқандарды тасымалдау, жалғасып жатқан қылмыстық құқық бұзушылықтардың жолын кесу және олардың алдын алу және оқиғаның өзге де салдарын жою жөнінде қажетті іс-шаралар жүргізуге міндетті.
5. Қарап-тексеру барысы мен нәтижелерін тіркеудің ғылыми-техникалық құралдарын қолдана отырып, Ал осы баптың он үшінші және он төртінші бөліктерінде көзделген жағдайда куәгерлердің қатысуымен жүргізіледі.
6. Қажет болған жағдайда тексеру күдіктінің, жәбірленушінің, куәнің, сондай-ақ маманның қатысуымен жүргізіледі.
7. Табылған іздер мен өзге де материалдық объектілерді тексеру тергеу әрекеті жүргізілген жерде жүзеге асырылады. Егер тексеру үшін ұзақ уақыт қажет болса немесе анықтау орнында тексеру айтарлықтай қиын болса, объектілер алынып, буып-түйіліп, мөрленіп, зақымдалмай тексеруге ыңғайлы басқа жерге жеткізілуі керек.
8. Қарап-тексеру кезінде табылған және алынған барлық нәрсе куәгерлерге, тексерудің басқа қатысушыларына көрсетілуі керек, бұл туралы хаттамада белгі қойылады.
9. Іске қатысы болуы мүмкін объектілер ғана алып қоюға жатады. Алынған объектілер сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын

адамның және оларды тартқан кезде куәгерлердің қолдарымен буып-түйіледі, мөрленеді және куәландырылады.

10. Қарап-тексеруге қатысатын адамдар сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның назарын, өз пікірлері бойынша, істің мән-жайларын анықтауға ықпал ететіннің барлығына аударуға құқылы..

11. Қажет болған жағдайларда қарап-тексеру кезінде өлшеулер жүргізіледі, тексерілетін объектілердің жоспарлары мен сызбалары, сондай-ақ өзге құралдармен суретке түсіру және суретке түсіру жасалады, бұл туралы хаттамада белгі қойылады, оған көрсетілген материалдар қоса тіркеледі.

12. Тірі адамды қарап-тексеру өзі киген киімді және денесінің ашық бөліктерін көзбен шолып, сырттай қарау нысанында жүргізіледі, оның барысы мен нәтижелері тергеу әрекетінің хаттамасында көрсетіледі.

13. Тұрғын үйді қарап-тексеру онда тұратын кәмелетке толған адамдардың келісімімен немесе тергеу судьясының санкциясымен ғана жүргізіледі. Егер онда тұратын адамдар кәмелетке толмаған немесе көрінеу психикалық немесе өзге де ауыр аурулардан зардап шегетін болса немесе қарап-тексеруге қарсылық білдірсе, сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам мәжбүрлеп қарап-тексеру туралы қаулы шығарады, оны тергеу судьясы санкциялауға тиіс. Санкция беруден бас тартылған жағдайда тексеру жүргізілмейді.

13-1. Тұрғын үй-жайды мәжбүрлеп қарап-тексеруді жүргізу қажет болған кезде сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам қарап-тексеруді жүргізу туралы қаулы шығарады және оны тергеу судьясына жібереді.

Қаулыға қарап-тексеру жүргізу қажеттілігін растайтын қылмыстық іс материалдарының куәландырылған көшірмелері қоса беріледі.

Қаулының көшірмесі бір мезгілде прокурорға жіберіледі.

13-3. Қарап-тексеру жүргізу туралы қаулыны тергеу судьясы материалдар сотқа келіп түскеннен кейін дереу қарайды.

13-4. Қаулыны және ұсынылған материалдарды қарап шыққаннан кейін тергеу судьясы санкция береді не дәлелді қаулымен қарап-тексеруге санкция беруден бас тартады. Тергеу судьясының шешімі сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамға жіберіледі.

14. Егер тұрғын үй-жай оқиға орны болып табылса және оны қарап-тексеру кейінге қалдыруға жол берілмесе, онда тұрғын үй-жайды қарап-тексеру сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның қаулысы бойынша, бірақ кейіннен материалдарды тергеу судьясына бір тәулік мерзімде жібере отырып жүргізілуі мүмкін.

Қаулының көшірмесі бір мезгілде прокурорға жіберіледі.

Тергеу судьясы жүргізілген тексерудің заңдылығын тексереді және оның заңдылығы немесе заңсыздығы туралы қаулы шығарады, ол қылмыстық іс материалдарына қоса тіркеледі.

Егер жүргізілген қарап-тексеру заңсыздығы туралы шешім қабылданған жағдайда, оның нәтижелері іс бойынша дәлелдемелер ретінде жіберілмейді.

15. Тұрғын үй-жайды қарау кезінде онда тұратын кәмелетке толған адамның болуы қамтамасыз етілуге тиіс. Оның қатысуы мүмкін болмаған жағдайда жергілікті атқарушы органның өкілдері шақырылады.

16. Ұйымдардың үй-жайларында және аумағында, сондай-ақ кәсіпкерлік қызметте дара кәсіпкерлер не жеке практикамен айналысатын адамдар пайдаланатын үй-жайларда және аумақтарда қарап-тексеру олардың әкімшілігі өкілдерінің не үй-жайлардың, аумақтардың иелерінің, пайдаланушыларының немесе жалға алушыларының қатысуымен жүргізіледі. Олардың қатысуы мүмкін болмаған жағдайда жергілікті атқарушы органның өкілдері шақырылады.

16-1. Егер осы баптың он алтыншы бөлігінде көрсетілген адамдар қарап-тексеруге қарсылық білдірсе, сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам мәжбүрлеп қарап-тексеру туралы қаулы шығарады, оны тергеу судьясы санкциялауға тиіс.

Санкция беруден бас тартылған жағдайда қарап-тексеру жүргізілмейді.

16-2. Тергеу судьясының осы баптың он алтыншы бөлігінде көрсетілген Үй-жайлар мен аумақтарды мәжбүрлеп қарап-тексеруге санкция беру тәртібі осы баптың 13-1, 13-3 және 13-4-бөліктерінде көзделген қағидалар бойынша жүзеге асырылады.

16-3. Ұйымдар, сондай-ақ дара кәсіпкерлер кәсіпкерлік қызметте не жеке практикамен айналысатын адамдар пайдаланатын үй-жай немесе аумақ оқиға орны болып табылған жағдайларда тергеу судьясының оларды қарауға санкциясы талап етілмейді.

17. Дипломатиялық өкілдіктер орналасқан үй-жайларда, сол сияқты дипломатиялық өкілдіктердің мүшелері мен олардың отбасы тұратын үй-жайларда қарап-тексеру дипломатиялық өкілдіктің басшысының немесе оның орнындағы адамның өтініші немесе келісімі бойынша және оның қатысуымен ғана жүргізілуі мүмкін. Дипломатиялық өкілдің келісімі Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігі арқылы сұралады. Тексеру жүргізу кезінде прокурордың және Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігі өкілінің болуы міндетті.

18. Егер қандай да бір себептермен бірінші қарап-тексеру кезінде объектінің бөлшектері зерттелмесе, оларды қосымша қарап-тексеру жүргізіледі.

19. Сол нысанды қайта қарап-тексеру жүргізілуі мүмкін:

- 1) бастапқы тексеру шарттары объектіні тиімді қабылдау үшін қолайсыз болған кезде;
- 2) алғашқы тексеруден кейін жаңа мәліметтер алынуы мүмкін;
- 3) егер бастапқы тексеру сапасыз жүргізілген жағдайда.

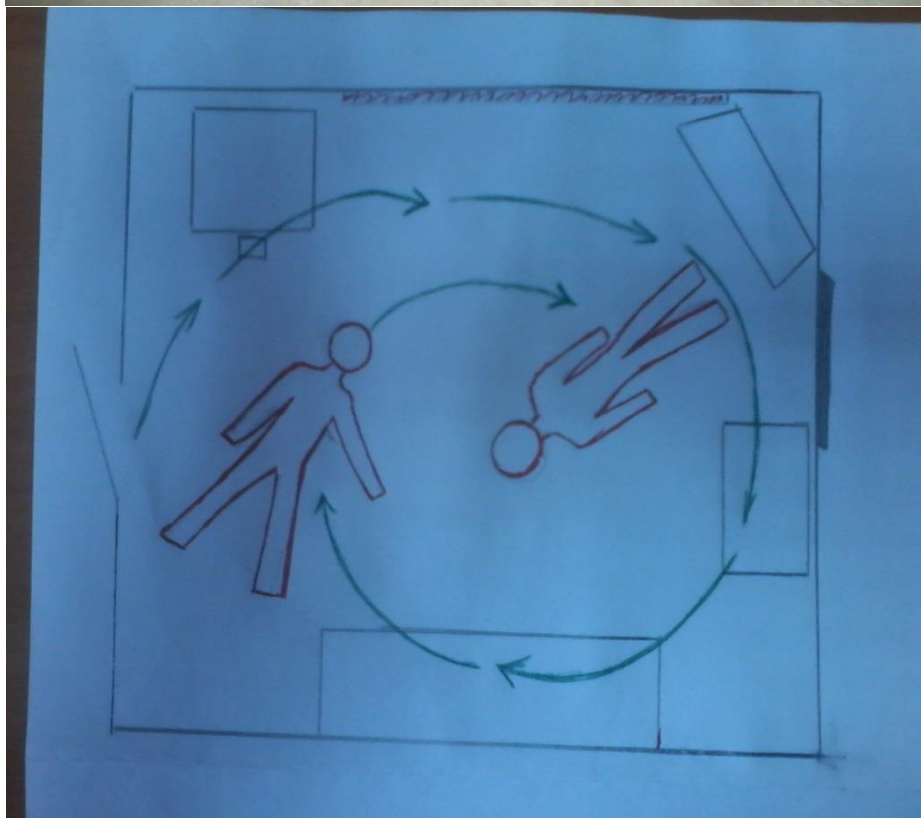
6.Оқиға орнын қарап-тексеру барысында тергеушінің әрекеті

ЖАЛПЫ ҚАРАП-ТЕКСЕРУ МЫНАЛАРДЫ ҚАМТИДЫ:

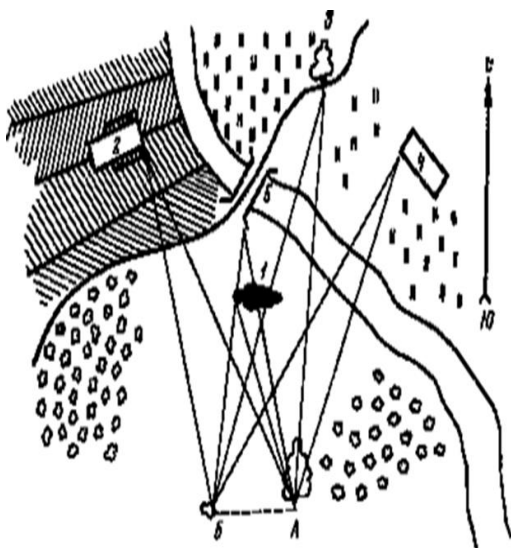
- 1.ОҚИҒА ОРНЫНДА БАҒДАРЛАУ ЖҮЗЕГЕ АСЫРЫЛАДЫ;
- 2.ОҚИҒА ОРНЫНА АЛДЫН АЛА ШОЛУ ЖАСАЛАДЫ;
- 3.ЖАҒДАЙДЫ ӨЗГЕРТПЕСТЕН ФОТО-БЕЙНЕТҮСІРІЛІМ ЖҮРГІЗІЛЕДІ;
- 4.ОҚИҒА ОРНЫН ТЕКСЕРУ ШЕКАРАЛАРЫ БЕЛГІЛЕНЕДІ;
- 5.ТЕКСЕРУДІҢ БЕЛГІЛІ БІР НҮКТЕСІ МЕН ӘДІСІ АНЫҚТАЛАДЫ;
- 6.ЕГЖЕЙ-ТЕГЖЕЙЛІ ТЕКСЕРУ ЖОСПАРЫ ДАЙЫНДАЛУДА;
- 7.ЗАТТАРДЫҢ ОРНАЛАСҚАН ЖЕРІ МЕН ӨЗАРА ОРНАЛАСУЫ ЖАЗЫЛАДЫ.

ЖАЛПЫ ҚАРАП-ТЕКСЕРУ БАРЫСЫНДА:

- 1.ТЕКСЕРУГЕ ЖАТАТЫН АУМАҚТЫ НЕМЕСЕ ОБЪЕКТІЛЕРДІ АНЫҚТАҢЫЗ;
- 2.ТЕКСЕРУ РЕТІН БЕЛГІЛЕҢІЗ;
- 3.ТЕКСЕРУ ӘДІСТЕРІН АНЫҚТАҢЫЗ;
- 4.СУРЕТКЕ ТҮСІРУ, БЕЙНЕТҮСІРІЛІМ, ҚАРАП ТЕКСЕРУ ХАТТАМАСЫНЫҢ ӨРЕСКЕЛ ЖАЗБАЛАРЫН ЖАСАУ, СЫЗБАЛАР МЕН СЫЗБАЛАР АРҚЫЛЫ ҚАРАП-ТЕКСЕРУ СӘТІНЕ ЖАҒДАЙ ЖАСАУ;
- 5.ЕГЖЕЙ-ТЕГЖЕЙЛІ ТЕКСЕРУ ЖҮРГІЗУ ҮШІН ҚАТЫСУШЫЛАР АРАСЫНДА МІНДЕТТЕРДІ БӨЛУ;
- 6.КРИМИНАЛИСТИКАЛЫҚ САРАПШЫСЫНА ЖӘНЕ ТЕКСЕРУГЕ ҚАТЫСАТЫН БАСҚА МАМАНДАРҒА ТАПСЫРМА БЕРІҢІЗ.

Үй-жайда, әдетте, қылмыстың іздері шоғырланған жер, содан кейін бөлменің қалған бөлігі тексеріледі [12].

Ашық жерді ақыл-оймен кішкене бөліктерге бөлу ұсынылады, содан кейін оларды кезекпен қарау керек. Жалпы қарап-тексеру кезінде жағдай толық қол сұғылмаушылықта сақталады [11].

7. Қарап-тексеру және басқа да тергеу әрекеттері кезінде қолданылатын ғылыми-техникалық құралдар

Жылжымалы сот зертханасы

ҒЫЛЫМИ-ТЕХНИКАЛЫҚ ҚҰРАЛДАР ҮНЕМІ ЖАРАМДЫ ЖӘНЕ
ҚОЛДАНУҒА ДАЙЫН БОЛУЫ КЕРЕК.

8.Оқиға орнының фототүсірілім түрлері

Тергеу фотографиясының әдістері. Фотосуреттерде түсірілген ақпарат көлемі бойынша оларды бағдарлау, шолу, түйін және егжей-тегжейлі деп жіктеуге болады.

Сурет№1 (Бағдарлау суреті)

Бағдарланған фотосуреттер оқиға орнының және оған іргелес аймақтың бейнесі бар (сурет. 1). Бұл фотосуреттер оқиға орнының айналасындағы объектілер арасындағы орналасуын түсінуге мүмкіндік береді, мысалы, рельефті шарлау.

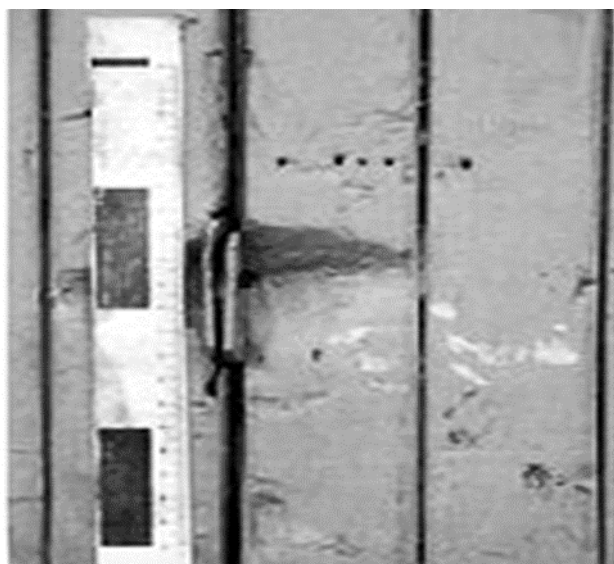
Сурет № 2 (Бағдарлау суреті)

Шолу фотосуреттері - бұл оқиға орнының өзі тікелей түсірілген суреттер (сурет. 2). Фотосуреттің шекаралары оқиға орнының шекарасына сәйкес келуі керек.

Түйінді суретке түсіру - бұл тергеу жүргізіліп жатқан қылмыс үшін ең маңызды объектілер тобын, жеке заттарды немесе іздерді оқиға орнына бекіту (сурет. 3).

Сурет № 3 (түйін түсірілімі)

Толық суретке түсіру - бұл жеке (әдетте кішігірім) объектілерді немесе іздерді осы объектілерге бекіту, яғни. бұл оқиға орнының бөлшектерін түсіру (сурет.4).

**ОҚИҒА ОРНЫНЫҢ ЖАҒДАЙЫНА ЖӘНЕ ОҚИҒА ОРНЫНДАҒЫ
ОБЪЕКТІЛЕРДІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІНЕ БАЙЛАНЫСТЫ
ФОТОФИКСАЦИЯЛАУДЫҢ ӘРТҮРЛІ ТӘСІЛДЕРІ ҚОЛДАНЫЛУЫ
ТИІС[8].**

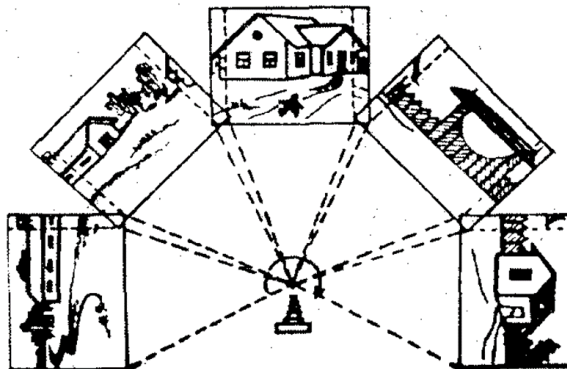
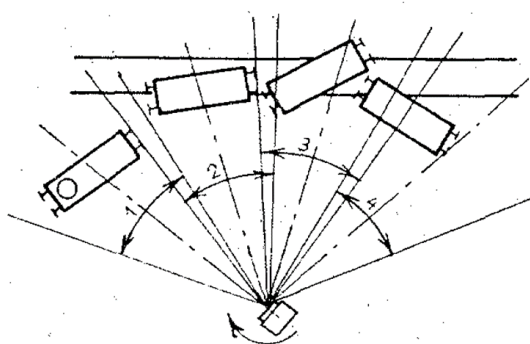
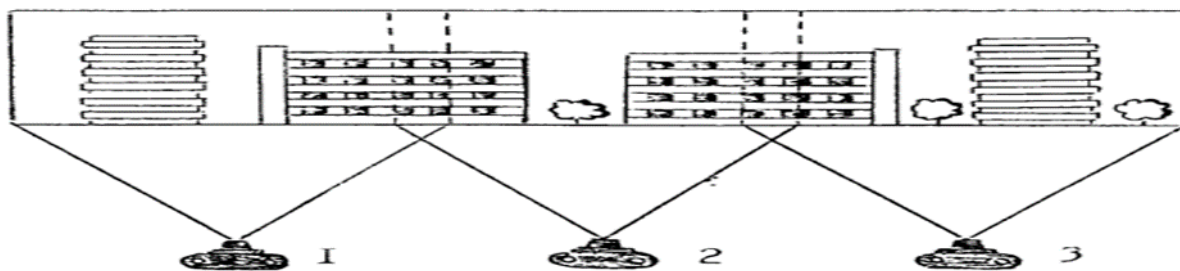
9. ПАНОРАМАЛЫҚ ТҮСІРІЛІМ

(нысанды бөліктер бойынша суретке түсіру)

ПАНОРАМАЛЫҚ ТҮСІРІЛІМНІҢ ЕКІ ТҮРІ БАР: СЫЗЫҚТЫҚ ЖӘНЕ ДӨҢГЕЛЕК

Сызықтық панорама фотокамераны берілген сызық бойымен жылжыту арқылы суретке түсіру арқылы жасалады. Әрбір келесі түсірілім алдыңғы аймақтың 15-20 % қамтуы керек.

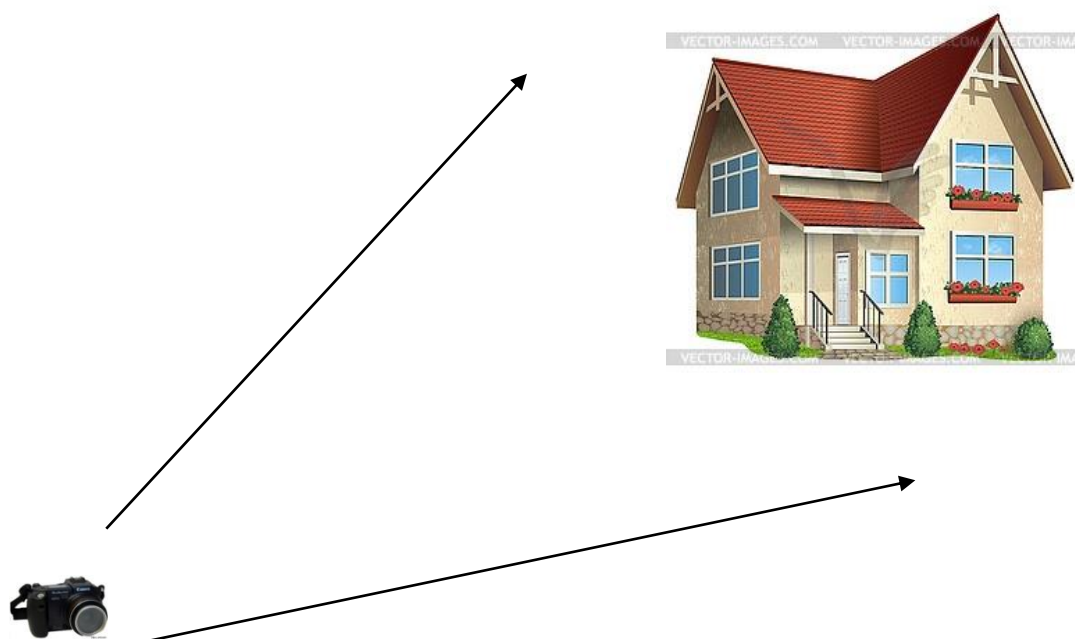

Дөңгелек суретке түсіру камераны тік оське айналдыру арқылы бір нүктеден жасалады. Әрбір келесі кадр алдыңғы Түсірілім аймағының 10-15 % қамтуы керек.

10. ҚАРАПАЙЫМ ТҮСІРІЛІМ

(бір нүктеден)

Түсірілім мүмкіндігінше биіктіктегі нүктеден жүргізілуі керек.

11. ҚАРАМА-ҚАРСЫ ТҮСІРІЛІМ

(екі қарама-қарсы нүктеден)

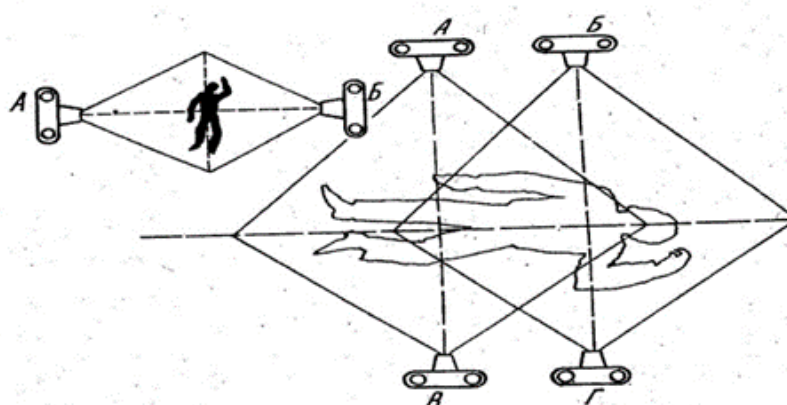
Бірнеше нүктеден суретке түсіру мүмкіндік береді түсірілім объектісінің ерекшеліктерін толық түсіріңіз.

Алдыңғы көрініс

Артқы көрініс

12. КРЕСТ ТӘРІЗДІ ТҮСІРІЛІМ (төрт жағынан)

Камераның жерден биіктігі барлық жағдайда бірдей болуы керек.

13. Жекелей түсірілімі. (ЕКІ ЖАҒЫНАН ҚАРСЫ ТҮСІРІЛІМ)

ОҚИҒА ОРНЫНДА АУҚЫМДЫ СУРЕТКЕ ТҮСІРУ.
(сызғышпен немесе метрмен)

ТҮСІРУ КЕЗІНДЕ:	
1.	Алынатын объектінің жанына нақты бөлімдері бар сызғыш (метр) қойылады;
2.	Сызғыш алынатын объектінің бетімен бір жазықтықта болуы керек.

**МАСШТАБТЫ СУРЕТ БЕЙНЕЛЕНГЕН ЗАТТЫҢ ШЫНАЙЫ
ӨЛШЕМДЕРІН ОРНАТУҒА МҮМКІНДІК БЕРЕДІ.**

Сурет № 1

Сурет № 2

Сурет № 3

14.Фотосуреттерді, бейнежазбаларды процестік дайындау

ТЕКСЕРУ ПРОЦЕСІНДЕ ФОТОСУРЕТТІ, БЕЙНЕЖАЗБАНЫ ҚОЛДАНУ
ТУРАЛЫ ХАТТАМАҒА ҚАЖЕТТІ ЖАЗБА ЖАСАЛАДЫ.

БҮЛ ЖАЗБАДА КЕЛЕСІ МӘЛІМЕТТЕР БОЛУЫ КЕРЕК:

1	Не суретке түсті
2	Кім суретке түсірді
3	Түсіру әдісі: (панорамалық, масштабты, егжей-тегжейлі)
4	Түсіру шарттары: (камера түрі, жарықтандыру)

Хаттама

Оқиға орнын тексеру

*Оқиға орнын қарау кезінде сарапшы –
криминалист Б.Аманұлы Ақтөбе қаласы Абай
қошесіндегі №24 үйге "Samsung" сандық
фотоаппаратымен суретке түсірілді, оның
барысында түсіру тәсілдері қолданылды
(панорамалық, масштабты).*

Суретке түсіру табиғи жарықта жүргізілді.

Фото кесте:

- 1.Түсірілім объектісінің атауы және оның орналасқан жері ;
2. Суреттердің түрі (бағдарлау, шолу, түйін, егжей-тегжейлі);
- 3.Түсіру әдісі (панорамалық, масштабты);
- 4.Түсіру шарттары;
- 5.Кестенің тақырыбында фотосуреттер қандай хаттамаға жататынын көрсету керек.

15.Қарап-тексеру тәсілдері

ТЕРГЕУШІ ЖАҒДАЙДЫ БАҒАЛАЙДЫ ЖӘНЕ ОҚИҒА БОЛҒАН ЖЕРДІ ТЕКСЕРУ ӘДІСІН ТАҢДАЙДЫ.

КОНЦЕНТРЛІ:

Оқиға орнын тексеру мыналардан тұрады, тексерушінің қозғалысы келесідей жүргізіледі перифериядан орталыққа спиральдар. Әдеттегідей бұл жерде орталықта ең маңызды объектіні түсіну.

Осмотр по архимедовой спирали

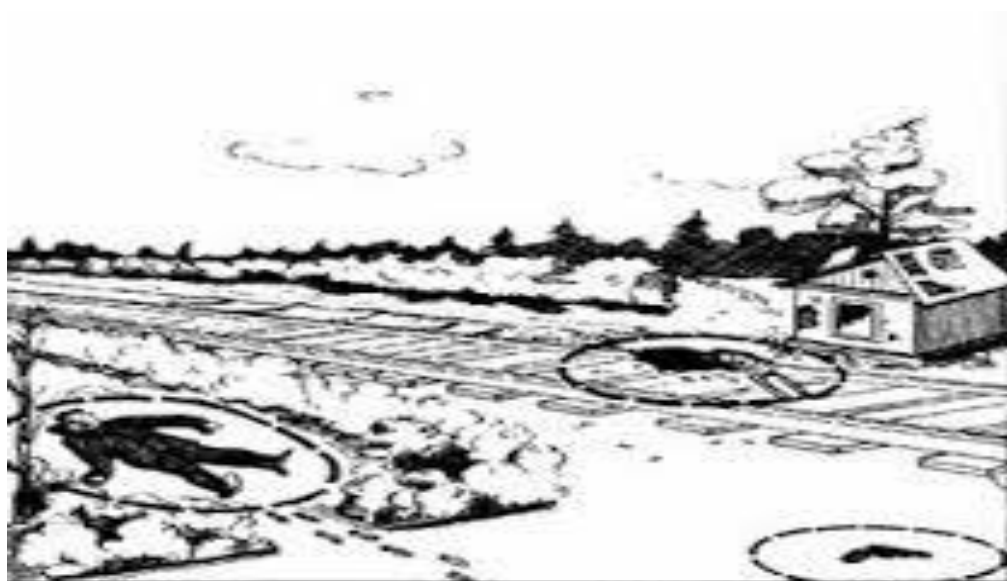
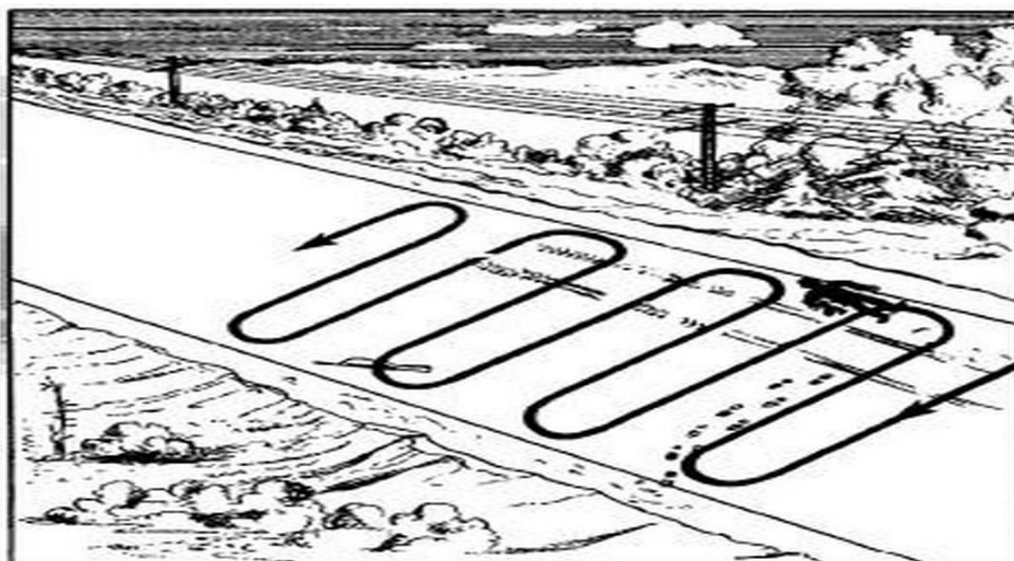

Осмотр по concentric circles

ЭКСЦЕНТРИК:

Тексерушінің қозғалысымен сипатталады оқиға орнының орталығынан периферияға дейін (жол “ашылатын” спираль)

ФРОНТАЛЬДІ
Ол үлкен аумақты тексеру кезінде қолданылады
учаскелерін.

16. ОҚИҒА ОРНЫНДА ҚАЛҒАН ІЗДЕРДІ ЗЕРТТЕУДІҢ АЛДЫН-АЛА КЕЗЕҢДЕРІ

Іздерді алдын ала зерттеу сараптамалық-криминалистикалық бөлімше маманының жедел – іздестіру қызметіне қатысу нысандарының бірі болып табылады. Ол оқиға болған жерді тексеру аяқталғаннан кейін бірден жүзеге асырылады және қылмысты ізін суытпай арқылы ашу үшін бастапқы ақпаратты алуға бағытталған.

Алдын ала зерттеу объектілері алдын ала зерттеу әдістемелері осы әдістемелік ұсынымдарда баяндалған қол, аяқ киім, бұзу құралдары мен көлік құралдарының іздері болып табылады.

Алдын ала зерттеу кезінде кейінгі зертханалық зерттеу нәтижелеріне әсер етуі мүмкін объектілерді өзгертуге жол берілмейді.

Іздерді алдын ала зерттеу қажеттілігі туралы шешімді мамандардың келісімі бойынша жедел – тергеу тобының басшысы қабылдайды.

Алдын ала зерттеуге сараптамаларды өз бетінше жүргізуге құқығы бар мамандар тартылады.

Бірнеше мамандарды тексеруге қатысқан кезде алдын ала зерттеу комиссиялық түрде жүргізіледі.

Маман алдын ала зерттеуден бас тартуға құқылы:

- тиісті іздерді алдын-ала зерттеудің ғылыми әзірленген әдістері жоқ;
- іздерде із түзуші объектілердің тән белгілері көрсетілмеген;

Алдын ала зерттеу, әдетте, жылжымалы сот зертханасында жүргізіледі.

Іздерді алдын-ала зерттеу процесі үш кезеңнен тұрады: объектіні алдын-ала зерттеу, оны егжей-тегжейлі зерттеу, тұжырымдарды қалыптастыру және зерттеу нәтижелерін жобалау.

Алдын ала кезеңде зерттеу объектілерінің жасалған қылмысқа қатыстылығы зерттеледі, зерттеу жүргізу үшін қажетті белгілер анықталады, іздерді бұзбай зерттеу жүргізу мүмкіндігі туралы мәселе шешіледі.

Егжей-тегжейлі зерттеу кезінде іздердің пайда болу механизмі белгіленеді, оларды өлшеу және топтастыру жүргізіледі, із түзуші объектілерден қалған бөлшектер, сондай-ақ із түзуші объектіге түсуі мүмкін бөлшектердің бөліну белгілері анықталады.

Соңғы кезеңде маман белгіленген белгілерді талдау және бағалау және алынған деректерді тиісті анықтамалық материалдармен салыстыру негізінде қылмыскерлердің белгілері, қолданылған қылмыс құралдары мен көлік құралдарының түрлері мен ерекшеліктері туралы қорытынды жасайды және ақпараттық – іздестіру карталарын жасайды.

Алдын ала зерттеу барысында қажет болған жағдайда суретке түсіру, іздердің көшірмелерін жасау, эскиздер жасау, сызбалар жасау, тексеру үшін эксперименттер жүргізу және қажет болған жағдайларда нұсқаларды әзірлеу, оларды тексеру жөніндегі іс-шараларды әзірлеу жөніндегі жұмысқа дереу қосылады, күдіктіні жеке тінту мен куәландыруға қатысады.

Сараптамалық-криминалистикалық бөлімшенің басшысы ақпараттық –

іздігіру картасын алып, оны зерделейді және маман жасаған қорытындылардың дұрыстығын бағалайды. Олардың дұрыстығына күмән туындаған жағдайда, ол басқа мамандарды тарта отырып, іздерді қосымша зерттеуді ұйымдастырады.

Жіберілген қатені анықтаған немесе қылмысты ашу және қылмыскерді іздігіру үшін маңызы бар жаңа фактілерді анықтаған кезде сараптамалық-криминалистикалық бөлімшенің басшысы бұл туралы дереу қылмыстық іздігіру аппаратын хабардар етеді және ақпараттық – іздігіру картасына тиісті өзгерістер енгізуді ұйымдастырады.

Қылмыс ашылғаннан кейін маман алдын-ала зерттеу кезінде жасаған тұжырымдарының дұрыстығын тексеруге, оқиға орнындағы жұмысының оң және теріс жақтарын анықтауға және оны кейінгі жұмыста ескеруге міндетті.

Сараптамалық-криминалистикалық бөлімшедегі ақпараттық-іздігіру карталары қылмыс ашылғанға дейін немесе қылмыстық жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімі аяқталғанға дейін арнайы істе сақталады, содан кейін жойылады.

Қылмыстық іздігіру қызметкері ақпараттық-іздігіру картасын қабылдауға және ондағы ақпаратты қылмысты ашуда және қылмыскерлерді іздігіруде пайдалануға міндетті.

Күдікті адам анықталған кезде қылмыстық іздігіру қызметкері қажет болған жағдайда маманды оның денесін куәландыруға және микрообъектілерді немесе осы адамның қылмыс жасауға қатысы бар екенін көрсететін басқа да іздерді табу үшін заттарды тексеруге тартады.

Қылмыскерді іздігіру оң нәтижеге әкелмеген жағдайларда, жедел-тергеу тобының басшысы ішкі істер бөлімінің басшылығына қылмысты ашуда маманның қорытындыларын одан әрі пайдалану бойынша жүзеге асырылған іс-шаралар мен жоспарланған шаралар туралы баяндайды.

Ақпараттық-іздігіру картасы қылмыстық-іздігіру ісіне немесе осы қылмыс бойынша өзге де жедел материалдарға қоса тіркеледі және онымен бірге жойылады.

Сараптамалық-криминалистикалық, тергеу бөлімшелерінің және қылмыстық іздігіру аппаратының басшылары қылмыстарды ашуда ақпараттық-іздігіру карталарын пайдалану практикасына жүйелі түрде талдау жүргізеді және қажетті жағдайларда анықталған кемшіліктерді жоюға шаралар қабылдайды.

ҚОЛ ІЗДЕРІН АЛДЫН-АЛА ЗЕРТТЕУ ӘДІСТЕМЕСІ

1. Қол іздерін алдын-ала зерттеудің мақсаты - із қалдырған адамның алақаны мен саусақтарының бойын, жасын, сипаттамалық ерекшеліктерін анықтау.

2. Қол іздерін алдын-ала зерттеу келесі ретпен жүзеге асырылады: алдымен алақанның ізі, содан кейін саусақ іздерінің өзара орналасуы зерттеледі, содан кейін оптикалық құралдардың көмегімен әр із жеке зерттеледі. Бұл қай қолмен және қандай саусақтармен із қалдырғанын, тері

үлгілерінің түрін, ерекше белгілердің болуын анықтайды. Болашақта іздерді бір саусаққа тиесілі етіп топтастыру жүргізіледі.

3. Оқиға орнында қол ізі табылған адамның бойы қолдың алақан бетінің немесе ортаңғы саусақтың толық саусақ ізі көрсетілген кезде анықталады. Өсуді анықтау үшін қылқалам ізінің, ортаңғы саусақтың ізінің өлшемін өлшеу жүргізіледі, алынған щетканың ұзындығына 10 мм, ал ортаңғы саусақтың ұзындығына 5 мм қосылады және төмендегі кестеге сәйкес шамамен өсу анықталады. Кестеде келтірілген қол мен ортаңғы саусақтың ұзындығының өсу арақатынасы орташа. Жеке адамдарда ол үлкен немесе кіші болуы мүмкін.

4. Шамамен жас папиллярлық сызықтардың ені мен тығыздығымен анықталады. Ересек адамның саусақтарының тері үлгілерінде 5 мм сегментте 9 – 10 папиллярлық сызық, өте толық 6 – 7, жасөспірімде – 10 – 12, 9 – 12 жастағы балаларда 12 – 13 сызық бар.

Іздерде көрсетілген папиллярлық сызықтардың тығыздығы өлшеу үлкейткіші немесе микроскоп арқылы анықталады.

Жасын анықтау кезінде қолдың немесе саусақтардың ұзындығы және папиллярлық сызықтардың ені ескеріледі.

АЯҚ КИІМНІҢ ІЗДЕРІН АЛДЫН-АЛА ЗЕРТТЕУ ӘДІСІ.

Оқиға орнында аяқ киімнің іздерін алдын ала зерттеу кезінде: қылмыс жасалған жерде болған адамдардың саны, олардың жынысы, қозғалыс жолы, жүру ерекшеліктері, шамамен өсуі, сондай-ақ аяқ-киімнің, аяқтың тән белгілері белгіленеді.

Адамдардың саны оқиға орнында қалдырылған аяқ киім (аяқ) іздерінің топтық тиістілігі бойынша анықталады.

Қылмыскерлердің жынысы аяқ киімнің түріне сәйкес белгіленеді, ол оның негізгі іздерімен, сондай-ақ қадамдардың ұзындығымен анықталады. Ерлерде жүру кезінде қадамның ұзындығы орта есеппен 70-85 см, әйелдерде – 50-65 см. қозғалыс қарқынының жоғарылауы қадамдардың ұзындығының артуына әкеледі. Максималды минутына 150-170 қадаммен жетеді. Еркектерде баяу жүгіру кезінде қадамдардың ұзындығы 85-100 см-ге жетеді, ал жылдам 150 см және одан да көп. Ерлерде аяқтың бұрылу бұрышы 18-25 градус, әйелдерде 12-20 градус.

Жаяу жүру кезінде аяқ-киімнің (аяқтың) табанының бүкіл бөлігі, ал жүгіру кезінде негізінен аяқ-киімнің табанының сыпырғыш бөлігі немесе метатарсальды бөлігі мен саусақтары көрсетіледі. Жаяу жүру кезінде пайда болатын іздердің контуры жүгіруге қарағанда айқынырақ.

Қозғалыс жолының бағыты із жолымен белгіленеді. Аялдама орындарында аяқ іздерінің орналасуының тұрақсыздығы, олардың ішінара қабаттасуы көрсетіледі. Секіру кезінде көлемді түрінде іздер пайда болады, көбінесе белгісіз пішін. Егер аяқтар қатты заттарға соққы берсе, онда пайда болған іздер соққылар немесе сызаттар түрінде болуы мүмкін.

Адамның жүру ерекшеліктері қадамдардың ұзындығының, сол және оң

аяқтың бұрылыстарының, сондай-ақ аяқтың енінің арақатынасында көрінеді.

Бір аяқтың іздерінің салыстырмалы түрде үлкен тереңдігі адамның ақсап тұрғанын көрсетуі мүмкін.

Адамның аяқтың ізімен өсуі дененің жалпы ұзындығы мен аяқтың арасындағы байланысты ескере отырып анықталады. Қалыпты дене бітімі бар адамның аяғының ұзындығы шамамен $1/7$ биіктікті құрайды.

Аяқ киімнің іздері бойынша адамның өсуі туралы болжамды қорытынды кесте бойынша анықталады:

Аяқ киімнің белгілерін анықтаған кезде оның түрін, стилін, өлшем нөмірін, тозу және жөндеу ерекшеліктерін орнатуға болады. Түрі бойынша аяқ киім ерлер, әйелдер және балалар болып бөлінеді. Түрі бойынша аяқ киім тігілген, киізден жасалған, құйылған болып бөлінеді. Тұрмыстық, арнайы (спорттық, өндірістік, ортопедиялық) тағайындау бойынша.

Аяқ киімнің стилі шұлықтың пішінімен, өкшенің болуымен және дизайнымен анықталады (төмен, орташа, жоғары, дөңгелектелген немесе түзу артқы кесілген).

Аяқ киімнің түрі, стилі оның табан бөлігінің ізінде көрсетілген пішініне, өлшеміне және үлгісіне сәйкес орнатылады.

Аяқ киімнің нөмірі ізде көрсетілген табанның немесе оның бөліктерінің өлшемдері бойынша есептеледі:

Егер аяқ киімнің табан бөлігінің ізі ұзындығы бойынша толық болса, онда біз оның ұзындығын өлшейміз (шұлық пен өкшенің шеттері арасындағы қашықтық). Кәдімгі аяқ киімнің ізінің ұзындығынан 10 мм, ал ұзартылған аяқ киімнің ізінің ұзындығынан 15 мм алынады. алынған сан табанның ұзындығын білдіреді, бұл метрлік жүйедегі аяқ киімнің өлшем нөмірі. Штихмассалық жүйесіндегі аяқ киімнің нөмірін анықтау үшін табанның ұзындығын анықтайтын санды 6,67-ге бөлу керек.

Таңбалаудың сыртқы және ішкі жиектерінің шеттері ғана ізде анық көрсетілген жағдайларда, олардың арасындағы қашықтық ең кең бөлігінде өлшенеді, нәтиже 2,7 коэффициентіне көбейтіледі. Алынған сан аяқ-киімнің ізінің жалпы ұзындығы, оған сәйкес аяқ киімнің нөмірі 1.6.2 тармағында көрсетілген тәсілдермен белгіленеді.

Егер ізде тек өкшенің шеттері ені бойынша анық көрсетілсе, онда олардың арасындағы қашықтық өлшенеді және нәтиже 3,9 коэффициентіне көбейтіледі. Біз аяқ киімнің жалпы ұзындығын аламыз, оның нөмірі белгіленеді.

Аяқ киімнің тозу және жөндеу ерекшеліктері табан бөлігінің, шұңқырлардың, өкшелердің қиғаштығының, деформацияның, тұяқтардың әртүрлі пішіні мен өлшемдері болған кезде іздерде көрсетіледі.

БҰЗУ ҚҰРАЛДАРЫНЫҢ ІЗДЕРІН АЛДЫН АЛА ЗЕРТТЕУ ӘДІСТЕМЕСІ.

Бұзу құралдарының іздерін зерттеу қолданылатын құралдың немесе заттың түрін, (сынық – шегелеуші, балта – колун, металл ара – темір ара және т.б.); оның жұмыс бөлігінің ерекшеліктерін (пішіні, өлшемдері, шұңқырлары, ойықтары, чиптері және т. б.); тосқауылдың белгілерін немесе байланыста болған басқа объектіні орнатуға мүмкіндік береді құрал (бояудың немесе басқа заттың қабыршақтануы); бұзулық жасаған адамның шамамен өсуі, құрылысы, кәсіби шеберлігі және физикалық ерекшеліктері.

Бұзу құралының түрі, әртүрлілігі және ерекшеліктері туралы ақпараттың толықтығы қолданылатын құралға және із қалыптастыру жағдайларына тікелей байланысты.

Қысымның көлемді іздері мылтықтың жанасу бетінің мөлшері, пішіні және рельефі туралы ақпаратты қамтиды. Бұл беттің өлшемдерін анықтау үшін іздің ұзындығы, ені, тереңдігі өлшенеді. Пішін жолдың жиектерінің, қабырғаларының және түбінің контуры негізінде анықталады. Іздің контуры бойынша контакт бөлігінде ақаулардың болуын анықтауға болады (үлкен шұңқырлар, сынған бұрыштар және т.б.). Жолдың түбі мен қабырғаларының рельефі мылтықтың жанасу (жұмыс) бөлігінің рельефін бағалауға мүмкіндік береді.

Мылтықтың жанасу бетінің ені үйкеліс ізінің басталуы мен аяқталуы оны толық көрсетпеген жағдайда да анықтауға болады. Ол үшін жолдың ең кең бөлігі айқын бөлінген бүйір жиектерімен (шекараларымен) таңдалады. Бұл бөлімде іздің басталу сызығына параллель түзу сызық сызылады. Бұл сызықтың ұзындығы жанасу бетінің еніне сәйкес келеді. Бұл ретте іздің басталуы да, өлшеу жүргізілетін учаске де кездесудің бір бұрышында құрылуы тиіс. Бұрыштардың бірдей екенін анықтау үшін іздің басталу сызығындағы және ені өлшенетін сызықтағы бірдей жолдар арасындағы қашықтықты өлшеу керек. Егер бұл қашықтықтар тең болса, бұрыштар бірдей.

Кесу іздері ұзындығы мен пішінін, пышақтың және құрал пышағының басқа дизайн ерекшеліктерінің болуын, сондай-ақ пышақта жеке ерекшеліктердің болуын анықтауға мүмкіндік береді. Пышақтың өлшемін, пішінін кесу қабырғасында ағаш бөліктерін бөлу кезінде пайда болған ойықтар мен шығыңқы жерлер болған кезде анықтауға болады. Бұл жоталардың немесе ойықтардың ұзындығы құралдың жүзінің ұзындығына, ал олардың контуры оның пішініне сәйкес келеді. Ағаш чиптерінің қабырғасы мен бетінің рельефінен пышақтың жеке белгілерін, олардың ені, биіктігін (тереңдігін), кездесу бұрышы 90 градус болса, олардың арасындағы қашықтықты анықтауға болады.

Ені (диаметрі) жеткілікті объектіде пайда болған кесінділердің іздері кесінділерге қарағанда көбірек ақпаратты қамтиды. Олар бірдей белгілерді орната алады, бірақ үлкен сенімділікпен. Бұл ретте, ізден басқа, оның "К" пастасын немесе аспаптың тиісті бөлігінің көшірмесі болып табылатын өзге де құйма материалды пайдаланып жасалған құймасын пайдаланған жөн.

Жазудың іздері бойынша араның ені тістерге сәйкес анықталады, яғни тістердің ажырасу мөлшері. Шикі ағашта кесілген ойықтың ені құрғақ ағашқа қарағанда тістердің ажырасу енінен аз болады. Ара тістерінің мөлшерін үгінділердің мөлшеріне қарай бағалауға болады.

Кесу іздері. Қалыптасқан беттердің рельефі бойынша ара тістерінің ажырасу дәрежесін бағалауға болады. Үлкен (терең) сызықтар араның айтарлықтай ажырасқанын көрсетеді; тегіс рельеф – ажырасудың жоқтығы.

Металл заттарды кесу үшін арадан басқа пішіні, қимасы және өлшемі бойынша әртүрлі файлдар қолданылады. Аралау іздері бойынша сіз қолданылған файлдың көлденең қимасының пішінін, оның жеке беттерінің ені немесе диаметрін орната аласыз. Ол үшін араның ойығын тиісті өлшеу жүргізіледі. Егер кесу бөлшектеу арқылы жасалса, ойықты кесу кезінде пайда болған жиектерді туралау арқылы қалпына келтіруге болады.

Аралау орнында табылған үгінділер мен аралау беттерінің рельеф элементтерінің мөлшері файл ойығының мөлшерін бағалауға мүмкіндік береді.

Кесу іздері (кесілген). Бұл іздер құралдың кесу жиектерінің қарама-қарсы қозғалысы кезінде металл бөлшектерінің ысылуы нәтижесінде пайда болған кесу (кесілген) қабырғаларында роликтің (қабырғаның) болуымен сипатталады. Сым кескішпен кесу (кесілу) кезінде ролик (қабырға) кесу қабырғасының ортаңғы бөлігінде, қайшымен - шетіне жақын қалыптасады.

Кесу қабырғаларында роликтер, ойықтар түрінде құралдардың жұмыс бетіндегі ақаулар көрсетіледі.

Бұрғылау іздері бұрғылаудың шамамен диаметрін, оның кейбір дизайн ерекшеліктерін және жеке ерекшеліктерін анықтауға мүмкіндік береді, диаметрі тесіктердің диаметрін өлшеу арқылы орнатылады. Төменгі рельеф, жоңқалардың пішіні мен мөлшері бұрғылау сортын бағалауға мүмкіндік береді.

Жеке бұрғылау сорттарының кейбір дизайн ерекшеліктері келесі жолдарда көрсетіледі:

Бұзу құралдарын қолданған адамның белгілерін анықтау мүмкіндігі оның іс-әрекетінің сипатына, осы кезде пайда болған іздерге және басқа жағдайларға байланысты:

Адамның бойын анықтау үшін еденнен 1,5 м және одан жоғары қашықтықта орналасқан, осі тосқауыл жазықтығына перпендикуляр болатын із таңдау керек. Ізден еденге (топыраққа) дейінгі қашықтық өлшенеді, үйренген мән 1,28 коэффициентіне көбейтіледі. Нәтиже бұрғылау жүргізген адамның шамамен өсуіне сәйкес келеді. Бұл жағдайда стендтің пайдаланылмағанын анықтау керек.

Өсуді анықтау үшін кесу осіне перпендикуляр еденнен (топырақтан) 1,5 м және одан жоғары қашықтықта орналасқан кесу іздері таңдалады. Аралаудың жоғарғы нүктесінен (кесудің басы) аралаушы тұрған бетке дейінгі қашықтық өлшенеді және алынған сан 1,28 коэффициентіне көбейтіледі. Нәтиже кесілген адамның шамамен өсуін сипаттайды. Егер оқиға

орнында тесік орнатылса, ол арқылы ену жасалады, эксперимент жасалады, оның барысында белгілі бір кешеннің адамы осы тесіктен өте алатынын анықтайды.

Кейбір жағдайларда кесу іздері крекердің солақай екенін анықтай алады. Солақай әдетте солдан оңға қарай бұрылады. Бұл ретте тігінен орналасқан объектіде кесу іздері сол жағында орналасады. Егер көлденеңінен бекітілген нысан кесілсе, онда негізгі соққы солдан оңға қарай, ал оңнан солға қарай қабыршақтанған чиптер ғана кесіледі. Бұл жағдайларда кесудің жұмсақ жағы сол жақта орналасқан.

Адамның кәсіби дағдыларын күнделікті өмірде қолданылмайтын немесе сирек қолданылатын белгілі бір кәсіптік құралдың қолданылуын көрсететін іздер бойынша бағалауға болады, егер бұзу әдістері белгілі бір кәсіптің адамдарына тән ерекшеліктерімен ерекшеленсе.

АВТОКӨЛІК ҚҰРАЛДАРЫНЫҢ (АТС) ІЗДЕРІН АЛДЫН АЛА ЗЕРТТЕУ ӘДІСТЕМЕСІ.

АТС іздерін алдын ала зерттеу кезінде олардың түрі, маркасы, моделі, оларда бар зақымданулар, қозғалыс бағыты, аялдамалар және басқа да мән-жайлар белгіленеді, бұл іздердің түріне және олардағы автотехникалық көліктің бөлшектері мен тораптарының белгілерін көрсету дәрежесіне байланысты.

Іздер бойынша белгіленген АТС барлық белгілері жиынтықта бағаланады

Оқиға орнында АТС жүріс бөлігінің өлшемдік сипаттамаларын (калибрлер, базалар, доңғалақтар саны), сондай-ақ шиналар моделін белгілеуге болатын дөңгелектердің іздері табылған жағдайда, тиісті өлшеулер жүргізіледі және алынған деректер АТС нақты моделін немесе ұқсас немесе жақын сипаттамалары бар бірнеше модельдерді анықтау үшін пайдаланылады, анықтамалық кестелер бойынша арнайы әдебиет.

Егер жолдың ізіне екі жол да орнатылса, артқы доңғалақ жолағы алдыңғы доңғалақ жолынан 200-300 мм үлкен немесе кішірек болса, онда жолдарды артқы осьте жұптасқан дөңгелектердің орнына жалғыз орнатылған жүк көлігі (автобус) қалдырады деген қорытынды жасауға болады.

Доңғалақ іздері бойынша АТС моделін анықтаған кезде олардың кейбірінің өлшемдері сәйкес келетінін немесе аздап ерекшеленетінін, әртүрлі модельдер мен өлшемдердің тиналарын, егер олардың отырғызу диаметрі бірдей болса және ені, профилі бойынша сәл өзгеше болса, ауыстыруға болатындығын ескеру қажет.

Егер доңғалақтың жалғыз ізі табылса, онда оған анықтамалық мәліметтер арқылы Шина моделі, содан кейін оны орнатуға болатын АТС моделі орнатылады.

Шинаның моделін протектордың толық және айқын көрсетілген үлгісіне және жүгіру жолының еніне сәйкес орнату үшін: іздің Шири өлшеп, протектордың суреті туралы жалпы түсінік қалыптастыру; осы суретті анықтамалық кестелерге орналастырылған протекторлардың суреттерімен

салыстыру және ұқсас сызбаларды таңдау, ұқсас сызбалардың ішінен жүгіру жолдарының ені Шина жолының еніне сәйкес келетіндерді таңдау қажет, зерттелетін ізде көрсетілген.

Трассада анықталған жүгіру жолының ені анықтамалық кестеде көрсетілгеннен біршама үлкен болуы мүмкін екенін ескеру қажет (15 мм Жеңіл автомобильдер үшін, 25 мм-ге дейінгі жүк көліктері үшін).

Егер салыстырудан кейін із қалдырылған шинаның моделі орнатылмаса, онда одан әрі зерттеуді егжей-тегжейлі қарау керек. Ол үшін протекторлардың сызбаларын құрайтын элементтердің конфигурациясы, өлшемдері мен өзара орналасуы, сондай-ақ олардың жеке бөлшектері анықталады және салыстырылады. Салыстыру нәтижелері, әдетте, белгілі бір Шина моделі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Шинаның жүгіру жолы ені бойынша толық көрсетілмеген және протектор үлгісінің элементтері анық көрсетілген жағдайда, 1.2-тармақтағы сияқты зерттеу тізбегі ұсынылады. Шинаның нақты моделін анықтау мүмкіндігі протектор үлгісінің түпнұсқалығына және ізде көрсетілген Шина учаскесінің көлеміне тікелей байланысты болады.

Жол шинаның бүйір бетінен пайда болған кезде, оның моделін орнату мүмкіндігі шектеулі, өйткені шинаның бүйірлеріндегі протектор үлгілері қарапайым және монотонды.

АТС шығыңқы бөліктерінен немесе бөлінген бөлшектерден пайда болған іздер егжей-тегжейлі өлшенеді және конфигурация бойынша талданады. Алынған мәліметтер мен анықтамалық мәліметтер бірдей бөлшектері бар АТС модельдерін құру үшін салыстырылады.

Мемлекеттік нөмірлік белгі (оның бір бөлігі) оның айна бейнесі бойынша анықталуы мүмкін, ол кейбір жағдайларда қар, жұмсақ топырақ, жәбірленушінің киімі сияқты заттармен жанасқанда пайда болады. Мұндай жағдайларда киімді тексеру әр түрлі жарық бұрыштарында жүргізілуі керек және ультракүлгін сәулелер көзін пайдалану керек.

Денені және оның жекелеген бөліктерін немесе учаскелерін бояудың түсі оның бөлінген бөліктері мен іздердегі қабаттарының түсімен анықталады. Топырақ деңгейінен (жолдан) қандай биіктікте бояу қабаттары, олардың контуры мен өлшемдері бар екенін ескеру қажет.

Оқиға нәтижесінде АТС-та пайда болған зақым АТС – пен басқа объектілермен жанасу кезінде пайда болған іздер-картаға түсіру және қирау сипаты бойынша, АТС-тен бөлінген бөліктердің (қоқыстардың) түрі мен саны бойынша анықталады.

АТС-қа түсетін бөгде заттар оны іздестіру кезінде пайдаланылады. Бұл заттардың болуын АТС-тың жекелеген бөліктері байланысқан объектілердің түрін ескере отырып, болған оқиғаның механизмін талдау негізінде бағалауға болады. Бөгде заттарды АТС-қа жүргізуші және оқиғада болған немесе көлік құралын пайдаланған басқа адамдар енгізе алады.

Автокөлікте тіркеменің болуы оның тұрған кезінде пайда болған дөңгелектердің іздері бойынша анықталады. Іздерді зерттеу арқылы

доңғалақтар мен осьтердің саны, АТС (автопоезд) базасының шамасы белгіленеді. Атап айтқанда, екі осьті тіркеменің болуын оның дөңгелектері қозғалған кезде пайда болатын іздердің орамымен бағалауға болады [2].

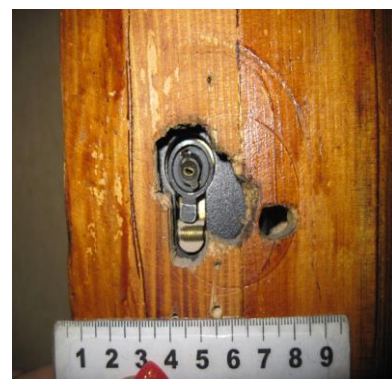
17. Қарап-тексерудің ең маңызды объектілері

БАРЛЫҚ ЖАҒДАЙЛАРДА ТЕРГЕУ ҮШІН МАҢЫЗДЫ:

1. Қылмыстық қол сұғудың тікелей объектілері
2. Қылмыс (құқық бұзушылық) құралы ретінде қызмет ететін заттар.
3. Қылмыскер қалдырған заттар оқиға орнында.

4. Қылмыстың, құқық бұзушылықтың әртүрлі іздері.

ТЕКСЕРУ КЕЗІНДЕ ЕРЕКШЕ НАЗАР "ЖАҒЫМСЫЗ ЖАҒДАЙЛАРҒА" ЖӘНЕ ЕРЕКШЕ ЖАҒДАЙДАҒЫ ЗАТТАРҒА АУДАРЫЛАДЫ.

18.Іздерді және басқа да заттай дәлелдемелерді тәркілеп алу

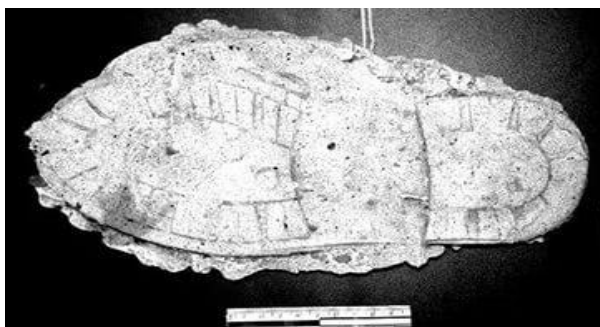
Табылған іздер және басқа заттай дәлелдемелер

алдын ала масштабты түрде суретке түсіріңіз;

Іздер затпен немесе олар қалдырылған заттың бір бөлігімен бірге алынады;

Ізі бар затты алу мүмкін болмаған кезде, олар құйма жасау немесе басып шығаруға жүгінеді.

ІЗДЕРІ, ҚҰЙМАЛАРЫ, ІЗДЕРІ ЖӘНЕ БАСҚА ДА ЗАТТАЙ
ДӘЛЕЛДЕМЕЛЕРІ БАР ТӘРКІЛЕНГЕН ЗАТТАР ТЕКСЕРУ
ХАТТАМАСЫНДА ЕГЖЕЙ-
ТЕГЖЕЙЛІ СИПАТТАЛҒАН [5].

Тыйым салынады

Шыны ыдыстарды орнынан алу кезінде оқиғаларды орауға тыйым салынады, дактилоскопиялық өңдеусіз ыдыстарды целлофан пакеттегі ұнтаққа орналастырады.

Оқиға орнында алынған кезде қанға ұқсас қоңыр түсті дақтар қағаз конвертке салынбай, целлофан пакетке салынбайды.

1. Алынған зат заттың мойнынан немесе шеттерінен алынады;

2. Саусақ ізі ұнтағымен өңделеді;

3. Іздер мен басқа да заттай дәлелдемелер алынғаннан кейін целлофан пакетке салынады және мөр бедерімен мөрленеді;

Осыдан кейін ғана қажетті іздер мен объектілерді сақтық шараларын

сақтай отырып алып тастауға болады. Алынған іздер мен объектілер буып-түйіледі және мөрленеді; тиісті биркада немесе тікелей буып-түю материалында олардың табылған орны және басқа да деректер көрсетіледі. Жазба тексеруге қатысатын куәгерлердің, маман мен тергеушінің қолдарымен куәландырылады. Алып қою және буып-түю тексеру хаттамасында көрсетіледі [10].

ГИЛЬЗА,ПАТРОН

Алып қою: екі саусақпен (жоғарғы) және төменгі бөлігінде.

Қаптама: таза қағазға, әр зат бөлек, содан кейін пакетке немесе қорапқа.

ОҚТАРДЫҢ ТҮРЛЕРІ (ПУЛЯ, ДРОБЬ, КАРТЕЧЬ)

Алынатын снарядтардың бетіне қысқышпен, қысқышпен, басқа құралдармен тигізбеңіз.

Алып қою:

- ағаш тосқауылдан-айналадағы аумақты кесіңіз немесе кесіңіз;
- кірпіштен - шлямбурды пайдаланып нокаутқа түсіріңіз, оның диаметрі кіреберістен едәуір асып кетуі керек;
- топырақтан-мүмкін болатын тереңдікті ескере отырып алып тастаңыз, електен өткізіңіз немесе суда шайыңыз;
- қардан-жинап, ерітіңіз.

Қаптама:

- майланған қағазға, әр зат-бөлек, содан кейін-пакетке немесе қорапқа.

АТЫС ҚАРУЫ:

Гофрленген бөліктерді бөшкемен жоғары ұстаңыз!

Өзіңізге және айналаңыздағыларға бағыттамаңыз!

Разрядтаңыз немесе камераға оқпанның соғуына жол бермейтін тығыздағышты салыңыз!

Алып қою:

-толығымен.

Қаптама:

- тұмсық жағынан магистраль - қағазға немесе таза шүберекке;
- оларды бекітіңіз;
- тығыз матадағы немесе целлофандағы қару.

Сақтау:

-температураның күрт ауытқуынсыз құрғақ бөлмеде!

АТЫС ІЗДЕРІ(РИКОШЕТ, МЫЛТЫҚ); КҮЙЕ, КҮЙЕ.

Алып қою:

- тасымалдаушы затпен бірге;
- тосқауылдың бір бөлігімен;
- күйені қырып алу (көлемді заттардан).

Қанға малынған киімдерді бөлме температурасында Мұқият жайып, кептіру керек. Зақымданған учаскені өлшемі кемінде 25х25 см АҚ материалмен қаптаңыз; киімді қапталған учаскемен ішке қарай бүктеңіз.

Қаптама:

- таза шүберекке немесе қалың қағазға, содан кейін-қорапқа немесе қорапқа;
- сынықтар-пробиркаға.

ТӨСЕУ, ПЫЖ.

Шеттеріне зақым келтірмеңіз!

Алып қою: толығымен (пинцет қолданыңыз).

Қаптама: таза қағазға, әр зат бөлек.

ӘЙНЕКТІҢ ЗАҚЫМДАНУЫ (АТУ БЕЛГІЛЕРІ БАР)

Алып қою:

- жақтаудан-алдын ала желімделген қағаз парағымен;
- сынықтарды бүктеп, бастапқы пішінін қалпына келтіріп, параққа желіммен бекітіңіз.

Силикат желімін қолдануға болмайды!

Қаптама:

- екі бүтін әйнектің арасында (жабысқақ сылақпен немесе оқшаулағыш таспамен жиектелген);
- ағаш қорапқа.

ҚАРУ ІЗДЕРІ (ҚОЛДЫҢ ТЕРІСІНДЕ)

Алып қою:

- қолдың артқы және ішкі жағынан этил спиртіне малынған мақта тампонымен жуу (оң және сол жақ-бөлек).

Қаптама:

- этил спирті немесе дистилденген суы бар бюкстерде әрбір тампон-бөлек.

МӘЙІТ (АТУ БЕЛГІЛЕРІ БАР)

Сараптама жүргізілгенге дейін жараларды жууға және зақымданудан қан қыртысын алып тастауға, жара арнасын зондтауға және снарядты металл құралмен алуға жол берілмейді.

Қаптама:

- таза матаға, брезентке және т. б.

Жәбірленушінің өліміне әкеп соқтырмайтын "соқыр" еніп кететін жарақаттар кезінде операция жасайтын дәрігер мен медперсоналға снарядты сақтау және оны абайлап ұстау қажеттігі туралы ескертеді.

ШАШ

Алып қою:

- көрінетін-пинцетпен.

Салыстырмалы үлгілерді іріктеу:

1. Жәбірленушінің (күдіктінің)шашы:

- басынан: тамырдан тәжден, бастың артқы жағынан, маңдай бөлігінен, оң және сол жақ храмдардан кесіңіз-әр бөліктен кемінде 10 дана;

- алдымен пабистен тараңыз, содан кейін тамырдан кесіңіз;
- аяқтардан, кеудеден, қолтықтан, сақалдан, мұрттан тамырдан (әр түрлі аймақтардан) кесіңіз.

Қаптама:

- қалың қағазға (конверттерге), әр үлгі бөлек.

2. Жануарлардың шаштары:

- скрабтан, сакрумнан, бүйірлерден, іштен, аяқтан және құйрықтан жұлып алыңыз-әр аймақтан кемінде 10 дана;
- жүннен жасалған бұйымдар-толығымен.

Қаптама:

- қалың қағазға (конверттерге), әр үлгі бөлек.

СІЛЕКЕЙ

Алып қою:

- тасымалдаушы затпен бірге (темекі тұқы, сағыз, орамал, ыдыс-аяқ және басқа заттар);
- қыру, кесу (көлемді заттардан, еденнен, қабырғалардан және т.б.).

Қаптама:

- фольгаға, содан кейін кез-келген контейнерге;
- пробиркаға қыру.

Салыстырмалы үлгілерді іріктеу

- таза дәке;
- жәбірленушінің (күдіктінің) сілекейі "пиглет"мөлшеріндегі дәкеде кептірілген;

ҰРЫҚ

Алып қою:

сілекей сияқты

Қаптама:

сілекей сияқты

Салыстырмалы үлгілерді іріктеу

- Қан мен сілекей сияқты.

Сіріңке (тер іздері бар)

Алып қою:

- толығымен (пинцет қолданыңыз).

Қаптама:

- қағазға, таза контейнерге.

Салыстырмалы үлгілерді іріктеу

Қан мен иіс ізі сияқты.

САҒЫЗ

Алып қою:

- толығымен (пинцет қолданыңыз)

Қаптама:

- фольгада, содан кейін кез-келген контейнерде.

Салыстырмалы үлгілерді іріктеу

Қан, сілекей сияқты

ЗӘР

Есірткі құралдарының болуы мүмкін екенін анықтау үшін салыстырмалы үлгілерді іріктеуді медицина қызметкері жүзеге асырады.

ҚЫНАПТЫҢ БӨЛІНДІЛЕРІ

Салыстырмалы үлгілерді алу, іріктеу, орау . (қан мен сілекей сияқты)

КЛЯП

Ауада құрғатыңыз!

Алып қою:

- толығымен (пинцет қолданыңыз).

Қаптама:

- қағазға.

Иістің ізі ретінде салыстырмалы үлгілерді таңдау.

ҚАН

Алып қою:

- кептірілмеген таза дәкемен сүртіңіз, содан кейін оны құрғатыңыз;
- сіңген - затпен немесе оның бір бөлігімен бірге, бұрын ауада кептіру (қыздыру аспаптарынсыз);
- - сіңірмейтін беті бар заттарда кептірілген: затпен бірге (пышақтар, құралдар және т. б.), заттың бір бөлігімен; қыру (скальпель немесе ұстара); жабысқақ таспаға алыңыз.

Қаптама:

- таза қалың қағазға (сөмкелер, қораптар және т. б.), әр зат бөлек;
- іздері бар жабысқақ таспаны сіріңке қорабына (қақпағы жоқ) немесе басқа контейнерге жабысқақ қабатпен бекітіңіз; егер қорғаныс қабаты бар таспа болса, оны жабысқақ қабатпен жабыңыз.

Салыстырмалы үлгілерді іріктеу

- таза дәке;

- тамырдан немесе саусақтан таза түтікке қан (қосымша консерванттар жоқ). Тоңазытқышта сақтау, бірақ мұздатқыш бөлімінде емес!

ҚҰСУ

Алынуы:

- қақпағы бар шыны ыдысқа таза шпательмен. Упаковка:
- полиэтилен пакетке салыңыз.

Сақтау:

- тоңазытқышта, мұздатпай.

СУБАНГАЛЬДЫ МАЗМҰН

Алып қою:

- тырнақ пластиналарын қайшымен кесіңіз (құрғақ, бұрын алкогольмен сүртілген).

Қаптама:

- қалың қағазға; сол және оң қолынан бөлек пластиналар.

Салыстырмалы үлгілерді іріктеу:

- жәбірленушінің (күдіктінің) қаны.
- жәбірленушінің (күдіктінің) киім заттары.

АДАМ ИІСІНІҢ ІЗДЕРІ

Резеңке қолғаппен жұмыс жасаңыз, пинцетті қолданыңыз.

Алып қою:

- қылмыскермен ұзақ уақыт байланыста болуы мүмкін заттар;
- қылмыскерге тиесілі заттар мен іздерден иіс сынамалары: велосипедтің (фланельдің) таза қақпағын затқа салыңыз, фольга бөлігімен жабыңыз, ол арқылы матаны затқа мықтап басыңыз; Байланыс уақыты-кем дегенде бір сағат.

Қаптама:

- жиналған сынамасы бар қақпақты, тасымалдағыштағы ұсақ заттарды фольганың үш-төрт қабатына орап немесе шыны (металл) қақпақтармен тығыз жабылған шыны (металл) ыдыстарға салыңыз;
- басқа заттар-әрқайсысы жеке қағазға, полиэтиленге.

Салыстырмалы үлгілерді іріктеу:

- жәбірленуші (күдікті): велосипедтің (фланельдің) таза қақпағын денеге 30 минутқа басыңыз.;
- жәбірленушінің (күдіктінің) қаны.

19. Оқиға орнын қарап-тексеру кезінде негативті мән-жайларды анықтау

Мұндай жағдай үшін әдеттегі оқиғалардың дамуы туралы идеяға қайшы келетін жағдайлар теріс деп аталады. Теріс жағдайлармен тергеуші көбінесе қылмыстарды сахналау, жалған айғақтар және респонденттердің адал қате түсініктері кезінде кездесуі керек.

Теріс мән - жайларды анықтау – тексерудің егжей-тегжейлі кезеңінің маңызды міндеті теріс мән-жайларды белгілеу қылмысты-құқық бұзушылықты сахналау туралы нұсқаларды тексеру, жасалған қылмыс механизмін зерттеу үшін үлкен маңызға ие [11].

1. Жауап алу кезінде жәбірленуші белгісіз адамдар қоймаға терезеден кіріп, 500 000 теңгелік тауарды ұрлап әкеткенін түсіндірді, бірақ тергеуші тексерген кезде терезе қойма бөлмесіне еніп, өрмекші торымен тығыздалған және шаң бар екендігі анықталды (бұл факт жәбірленушінің нұсқасына қайшы келеді, яғни теріс жағдай).

2. Мәйіт үйжайдан табылды және куәгерлердің айтуы бойынша ешқайда кетпеді, бірақ мәйіттің денесінде де, киімінде де сүйреу іздері бар (бұл факт жәбірленушінің нұсқасына қайшы келеді, яғни бұл жағымсыз жағдай).

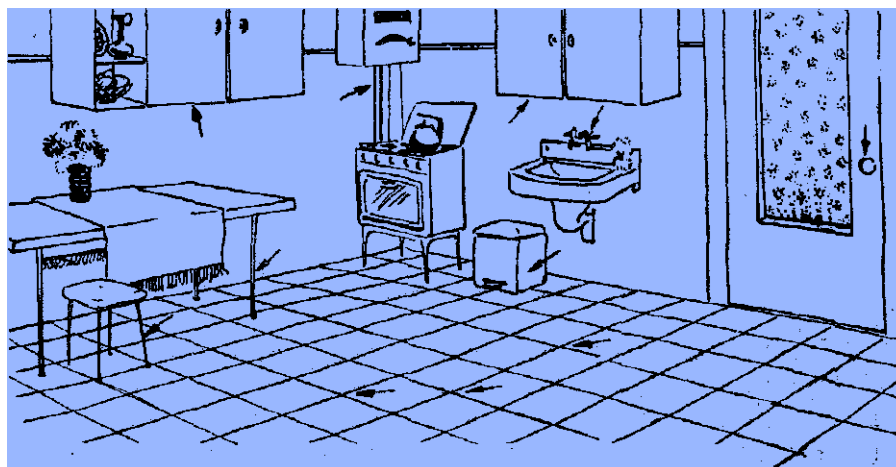
3. ПО-ға гр жүгінді. А., шамамен 2 сағат бұрын оның гаражынан көлік ұрланғанын түсіндірді. Гаражды тексеру кезінде кіреберіс есіктегі құлып зақымдалмай және кілттерді таңдау іздері табылмағаны анықталды, осы ақпаратты тексеру кезінде жоғарыда аталған автокөлікте мүлдем ЖКО, автокөлікті тексеру кезінде гр саусақтарының іздері анықталды. А. табылған жоқ (бұл факт жәбірленушінің нұсқасына қайшы келеді, яғни бұл жағымсыз жағдай).

20. Оқиға орнын қарап-тексеру кезінде қан іздерін, қылмыс заттары мен құралдарын анықтау

Бұрын қаралған қылмыскердің киімі мен денесінен басқа қанның іздері қоршаған ортада, кісі өлтіру қаруларында, көлік құралдарында және т.б. [9].

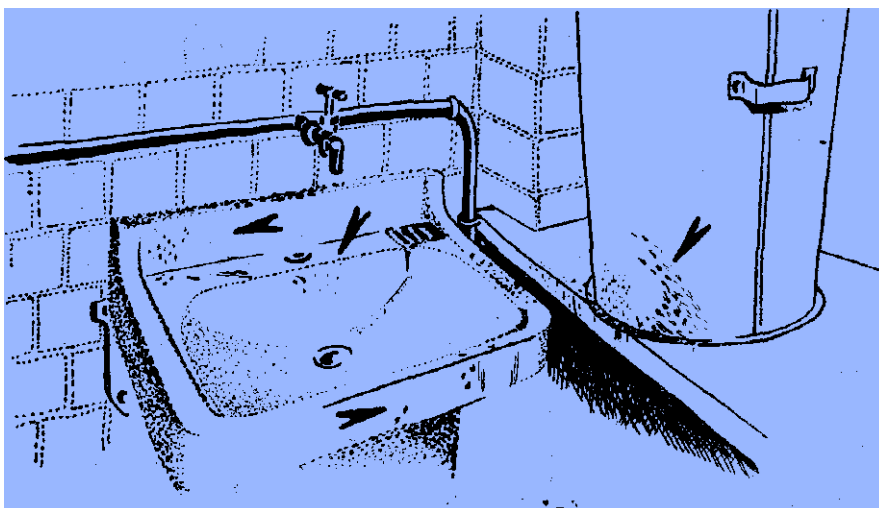
Үй ішінде:

Қан іздерін жоюға тырысып, қылмыскер оларды жиі жуады, бояйды немесе қырып тастайды. Сіз қанды байқау немесе алып тастау қиын жерлерде іздеуіңіз керек: үстелдің аяқтарында, орындықтарда, суреттердің астындағы қабырғаларда және еден тақталарының арасындағы жарықтар. Жойылған қан дақтары қалай және немен жойылғанына байланысты әр түрлі болады. Ылғал заттардың, таза жуылған еденнің, жаңадан қапталған жиһаздың, жуылған қабырғалардың немесе күтпеген жерден жөндеудің болуы бұл қан іздерін жою мақсатында жасалған деп ойлауы мүмкін.

Сурет. 1 көрсеткілер ерекше мұқият тексеруге жататын орындарды көрсетеді.

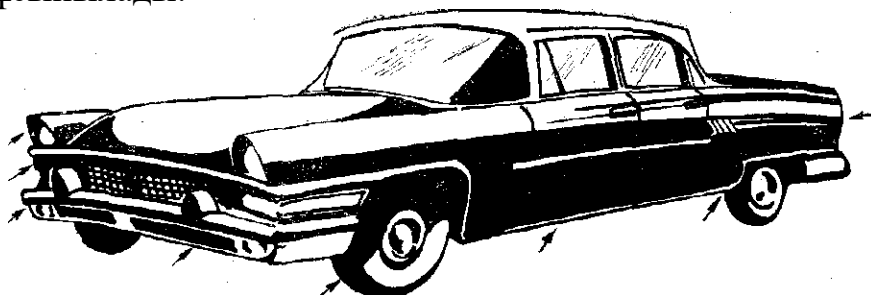
Су бар жерлерде қылмыскер киімге, денеге және қолға түскен қан іздерін жойып, бірқатар заттарда жиі қан іздерін қалдырады. Қанды қолдардағы қанды шайқау арқылы шашырау пайда болуы мүмкін. Мұндай іздері бар заттарды қарау кезінде оларға өте мұқият қарау керек, олар алынып тасталуы керек. Қылмыскердің өзі қан кету көзі болмағанын ешқашан жоққа шығаруға болмайды.

Сурет. 2 оқпен раковинада және оған жақын заттарда оқиға болған жерді қарау кезінде табылған, міндетті түрде алып қоюға жататын қан іздері көрсетілген.

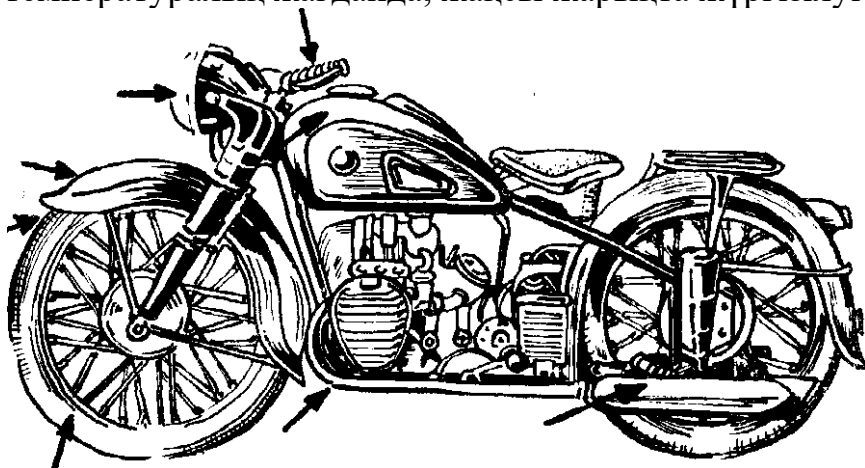
Көлік құралдарында:

Көлік құралдарын сыртқы тексеру шығыңқы бөліктерден басталады, зақымданулар мен ойықтарды тексеруге ерекше назар аударылады. Содан кейін жәбірленушіден шашыраған қан кіруі мүмкін төменгі беттер тексеріледі. Дөңгелектерден және көліктің шашыраңқы бөліктерінен кірдің сынықтарын алу ұсынылады.

Сурет. 3 атқышпен автомашиналарды қарау кезінде аса мұқият зерттеуге жататын орындар көрсетілген.

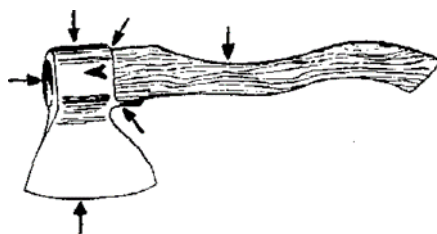
Сырттан қарағаннан кейін жасалған қылмыстың түріне байланысты автомашинаның жүксалғышы мен салоны тексеріледі. Тексеру бірдей температуралық жағдайда, жақсы жарықта жүргізілуі керек.

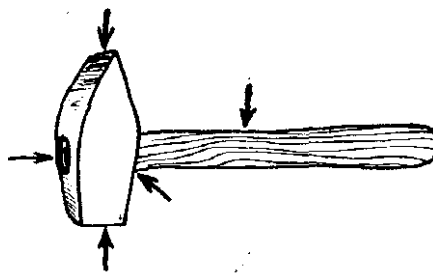
Сурет. 4 көрсеткі мотоциклді тексеру кезінде мұқият тексерілетін орындарды көрсетеді.

Қылмыс құралдарында:

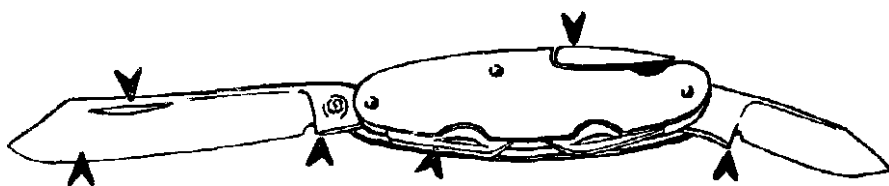
Қылмыс құралдары әртүрлі заттар болуы мүмкін: балта, балға, пышақ, таяқша, тас, бөтелке және т. б. сұйық күйдегі қан әртүрлі ойықтарға, жарықтарға ағып кетуі мүмкін екенін, сондай-ақ шашырау түрінде біраз қашықтыққа ұшып кетуі мүмкін екенін ескере отырып, қан қасақана немесе қасақана сақталуы мүмкін локализация орындарын мұқият тексеру керек. оны кездейсоқ жою.

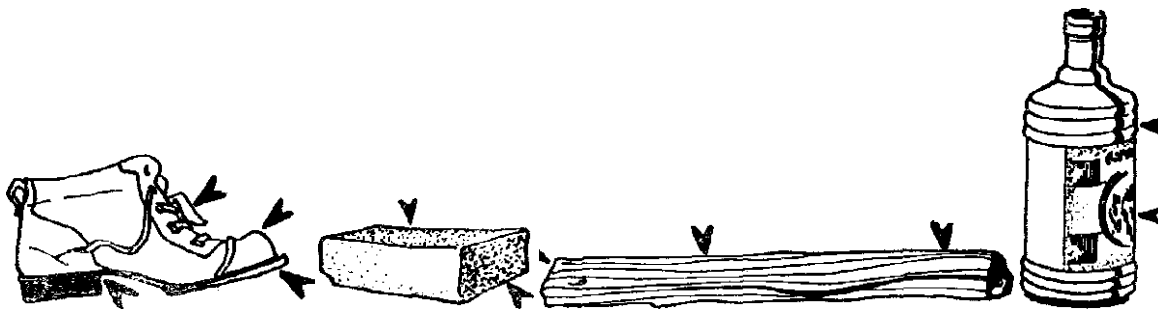
Сурет. 5 көрсеткі балтаны тексеру кезінде аса мұқият зерттеуге жататын орындарды көрсетеді.

Сурет. 6 көрсеткі балғаны тексеру кезінде ерекше мұқият тексерілетін орындарды көрсетеді.

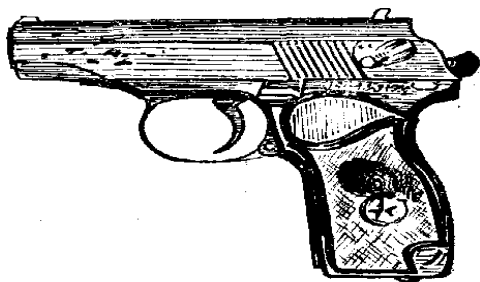

Сурет. 7. Жебелермен пышақты тексеру кезінде ерекше мұқият тексерілетін орындар көрсетілген.

Сурет. 8 атқыш қылмыстың келесі құралдарын: таяқтарды, бөтелкелерді, кірпіштерді және аяқ киімдерді қарау кезінде ерекше мұқият тексерілетін жерлерді көрсетеді.

Жақын қашықтықтан немесе назар аудара отырып атыс зақымдануы жағдайында қаруда шашырау, жағынды және саусақ іздері түріндегі қан іздері болуы мүмкін.

Сурет. 9 қақпа мен тұтқаның алдыңғы жағында қан іздері бар тапаниша.

Қылмыс құралдарын тексеру резеңке қолғаппен мұқият жүргізілуі керек. Қылмыс құралдарында қан іздерінен басқа басқа іздер қалуы мүмкін, мысалы, қылмыскердің саусақ іздері.

Бұл қару жәбірленушіден табылған зақым келтіруі мүмкін бе, жоқ па, соны анықтау керек. Осы мақсатта мылтықтар мен зақымдарды дәл өлшеу жүргізіледі.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚЫЛМЫСТЫҚ ПРОЦЕСТІК КОДЕКСІНЕН ҮЗІНДІЛЕР

221-бап. Заттай дәлелдемелерді қарап-тексеру және сақтау

1. Тінту, алу, тергеу экспериментін немесе басқа да тергеу әрекеттерін жүргізу кезінде алынған не сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның талап етуі бойынша ұйымдар мен азаматтар ұсынған оқиға орнын, жергілікті жерді немесе үй-жайды қарап-тексеру кезінде табылған заттар осы Кодекстің 220-бабының қағидалары бойынша қарап-тексеруге жатады.

2. Қарап-тексеруден кейін аталған заттар осы Кодекстің 118-бабының қағидаларына сәйкес заттай дәлелдемелер ретінде танылуы мүмкін. Затты заттай дәлелдеме деп тану және оны іске қосу туралы сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам қаулы шығарады. Осы қаулыда іс кезінде заттай дәлелдеме қалдыру немесе оны иесіне немесе өзге тұлғаларға немесе ұйымдарға сақтауға тапсыру туралы мәселе шешілуге тиіс.

3. Егер заттар олардың көлемділігіне немесе өзге де себептерге байланысты қылмыстық іс кезінде сақталмаса, олар фото– немесе бейнетүсірілім құралдарымен түсірілуі, мүмкіндігінше мөрленуі және сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам көрсеткен жерде сақталуы тиіс. Іске заттай дәлелдеме үлгісі қоса тіркелуі мүмкін. Заттай дәлелдеменің істе тұрған жері туралы тиісті анықтама болуы тиіс.

Заттай дәлелдемелерді алып қою, есепке алу, сақтау, беру және жою, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүргізетін орган алып қойған ақшаны ұлттық және шетел валютасында сақтау тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

4. Тез бүлінуге ұшырайтын заттай дәлелдемелер, егер иесіне қайтарылмаса, сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүргізетін органның депозитіне алынған сомаларды енгізе отырып, мақсаты бойынша пайдалану не өткізу үшін жергілікті атқарушы орган айқындайтын тиісті ұйымдарға тапсырылады. Сақтау елеулі материалдық шығындарды талап ететін заттай дәлелдемелер, егер оларды иесіне қайтару мүмкін болмаса немесе олардың иесі анықталмаған жағдайда іске асырылады. Заттай дәлелдемелер алынған сомаларды сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүргізетін органның депозитіне енгізе отырып, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен іске асырылады. Негіздер болған кезде пайдаланылған немесе өткізілген заттай дәлелдемелер иесіне сол түрдегі және сападағы заттармен өтеледі немесе соңғысына сот шешімі бойынша мемлекеттік бюджет есебінен олардың құны төленеді.

Қылмыстық қудалау органының қаулысы негізінде сот сараптамасын жүргізгеннен кейін қылмыстық қудалау органының қаулысы негізінде заттай дәлелдемелер деп танылатын іске қоса берілген үлгілерді қоспағанда, қылмыстық қудалау органының қаулысы негізінде әрбір атауы (түрі) бойынша оларды аса ірі мөлшерге жатқызу үшін белгіленген шектен асатын мөлшердегі есірткі құралдары, психотроптық заттар Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен жойылуға тиіс. Прокурормен келісілген есірткі затын жою туралы қаулы және оны іс жүзінде жою туралы заң талаптарына сәйкес және жою кезінде бейнетіркеуді қолдана отырып жасалған акт қылмыстық іске қоса тіркеледі.

Есірткі құралдарының үлгілерін қылмыстық іске қосу үшін сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам маманның міндетті түрде қатысуымен прокурормен келісілген тиісті қаулының негізінде және алынған есірткі құралдарының, психотроптық заттардың жалпы массасынан бейнежазбаны қолдана отырып, тиісті есірткі, психотроптық заттар үшін заңда белгіленген аса ірі мөлшердегі шамаға тең мөлшерде үлгілер іріктелуге тиіс. әрбір атауы (түрі) бойынша заттар буып-түйіледі және мөрленеді, қаптамада заттың атауы және оның мөлшері туралы жазба жасалады және қаптаманың мазмұнының дұрыстығы осы әрекетке қатысқан адамдардың қолдарымен куәландырылады.

Заңсыз айналымнан алынған есірткі құралдарын немесе психотроптық заттарды бақылау арқылы жеткізу немесе өзге де жасырын тергеу әрекеттерін жүргізу кезінде пайдалану қажет болған жағдайда прокурордың келісімімен оларды жою тиісті жасырын тергеу әрекеттері аяқталғанға дейін жүргізілмеуі мүмкін.

5. Анықтау органы істі сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамға немесе бір анықтау органынан басқа анықтау органына не сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын бір адамнан екіншісіне берген, сол сияқты істі прокурорға және сотқа жіберген кезде заттай дәлелдемелер, осы баптың үшінші және төртінші бөліктерінде көзделген жағдайларды қоспағанда, белгіленген тәртіпке сәйкес жүргізіледі. Заттай дәлелдемелер буып-түйілген және мөрленген түрде оларға оларды дараландыратын белгілерге нұсқауы бар тізімдемені қоса бере отырып беріледі.

6. Қылмыстық іс тоқтатылған кезде заттай дәлелдемелер мен ондай деп танылмаған заттардың тағдыры туралы мәселе осы Кодекстің 118-бабының үшінші бөлігінің қағидалары бойынша шешіледі.

222-бап. Адамның мәйітін қарап-тексеру

1. Адамның мәйітін оның табылған жерінде сыртқы қарап-тексерудің жалпы ережелерін сақтай отырып және Сот медицинасы саласындағы маман дәрігердің міндетті қатысуымен, ал оның қатысуы мүмкін болмаған жағдайда-өзге дәрігердің қатысуымен жүргізіледі. Адамның мәйітін тексеру үшін басқа мамандар да тартылуы мүмкін.

2. Адамның мәйітін қосымша немесе қайта қарап-тексерген жағдайда сот медицинасы саласындағы маман дәрігердің қатысуы міндетті.

3. Адамның белгісіз мәйітін суретке түсіру, саусақ ізін түсіру, сондай-ақ сараптамалық зерттеу үшін үлгілерді алу міндетті болып табылады.

4. Адамның мәйітін сыртқы қарап-тексеру кейіннен сот-медициналық сараптама жүргізуді алмастырмайды және жоққа шығармайды.

5. Мәйітті қарап-тексеру процесінде жасалған қайтыс болған адамды тану туралы азаматтардың өтініштері осы тергеу әрекетінің хаттамасына енгізіледі, одан кейін өтініш берушіден куә ретінде жауап алынады, бұл адамның мәйітін басқа адамдарға тану үшін одан әрі ұсынуды жоққа шығармайды.

223-бап. Куәландыру.

1. Адамның денесінде ерекше белгілерді, қылмыстық құқық бұзушылықтың іздерін, денсаулыққа зиян келтіру белгілерін, мас күйін немесе іс үшін маңызы бар өзге де қасиеттер мен белгілерді анықтау үшін, егер бұл үшін сараптама жүргізу талап етілмесе, күдіктіге, жәбірленушіге, куәға, өтініш берушіге және өтініш беруші тікелей көрсеткен адамға куәландыру жүргізілуі мүмкін. қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адам.

2. Куәландыруды жүргізу туралы сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам күдікті, айыпталушы, сондай-ақ өтініш беруші қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адам ретінде тікелей көрсететін адам үшін міндетті қаулы шығарады.

Жәбірленушіні, куәлікті, өтініш берушіні мәжбүрлеп куәландыру осы Кодекстің 220-бабының 13-1, 13-3 және 13-4-бөліктерінде көзделген тәртіппен тергеу судьясының санкциясымен жүргізіледі.

3. Куәландыруды сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам дәрігердің немесе басқа маманның қатысуымен жүргізеді.

4. Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам басқа жыныстағы адамды куәландыру кезінде, егер куәландыру адам денесінің жалаңаштануымен бірге жүрсе, қатыспайды. Бұл жағдайда куәландыруды сот медицинасы саласындағы маман немесе дәрігер жүргізеді.

224-бап. Қарап-тексеру, куәландыру хаттамасы.

1. Қарап-тексерудің, куәландырудың барысы мен нәтижелері осы Кодекстің 199-бабының талаптарын сақтай отырып, тергеу іс-қимылын жүргізетін адам жасайтын хаттамада көрсетіледі.

2. Хаттамада қарап-тексеру немесе куәландыру кезінде жүргізілетін барлық іс-әрекеттер, сол сияқты қарап-тексеру немесе куәландыру кезінде табылған барлық іс-әрекеттер олардың қандай ретпен жүргізілгені және қарап-тексеру немесе куәландыру сәтінде байқалғаны сипатталған. Хаттамада қарап-тексеру немесе куәландыру кезінде алынған барлық объектілер тізбеленеді және сипатталады.

3. Хаттамада: қай уақытта, қандай ауа-райында және қандай жарықта қарап-тексеру немесе куәландыру жүргізілгені; қандай ғылыми-техникалық құралдар қолданылғандығы және қандай нәтижелер алынғаны; көрсетілген тергеу әрекетін жүргізуге кім тартылғаны және бұл қатысу негізін білдіргені; қандай объектілер мөрленгені және қандай мөрмен бекітілгені; мәйіт қарап-тексерілгеннен кейін қайда жіберілгені көрсетілуге тиіс іс үшін маңызы бар адам немесе заттар.

21. Үй-жайларға кіру арқылы, ұрлық, тонау, қарақшылық КЕЛЕСІЛЕРГЕ НАЗАР АУДАРУ ҚАЖЕТ

Есікті бұзу:

- талшықты мата және басқа материалдар (1)
- адамның Иіс іздері (2)
- металл жоңқалары (3)
- қолдың іздері (қолғап) (4)
- аяқ іздері (аяқ киім) (5)
- құлып, оның бөліктері (6)
- бояу бөлшектері (7)
- бұзу іздері (8)
- Топырақ (9)
- қылмыскердің киімінің іздері (10)

Терезе арқылы пәтерге кіру:

- талшықты мата және басқа материалдар (1)
- адамның Иіс іздері (2)
- қолдың іздері (қолғап) (3)
- аяқ іздері (аяқ киім) (5)
- Топырақ (10)
- қылмыскердің киімінің іздері (11)

22. Кісі өлтіру (суицид, абайсызда дене жарақатын келтіру)

Тұншығу белгілері бар мәйіт:

- қан (1)
- қол іздері (қолғап) (2)
- шаш (3)
- топырақ (қабаттар) (4)
- аяқ іздері (аяқ киім) (5)
- матаның және басқа материалдардың талшықтары (6)
- денедегі зақым (7)
- адам иісінің іздері (8)
- тер (9)
- ақша, құжаттар (10)

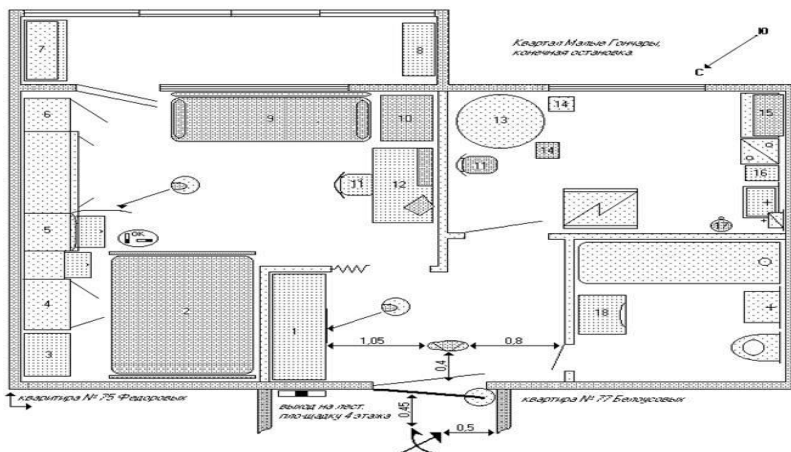
23. Көлік құралының мәйітке әсер ету арқылы.

Жол-көлік оқиғасы орнындағы іздер.

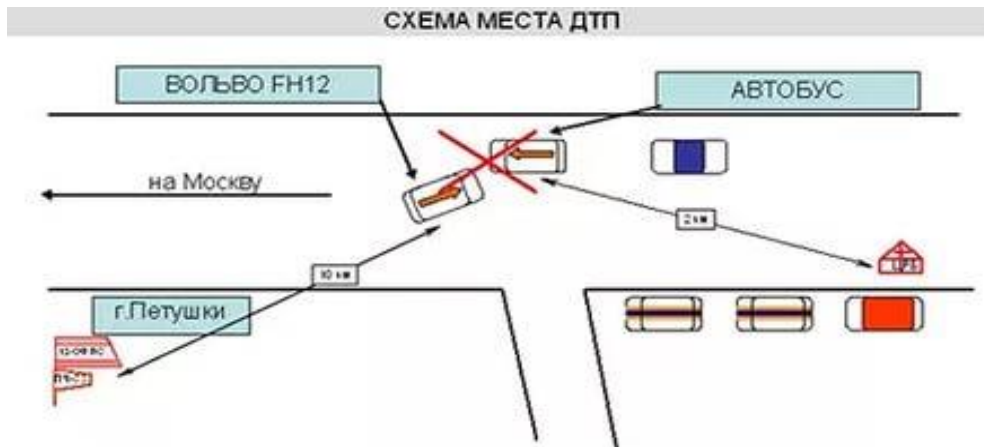

- көлік құралының іздері (дөңгелектер, протекторлар және т. б.) (1)
 - көлік құралының тежеу іздері (2)
 - шыны сынықтары (3)
 - аяқ киім, Киім (4)
 - топырақ төгілуі (5)
 - бояу жабынының бөлшектері (6)
 - сызу іздері (7)
 - Топырақ (8)
 - жанар-жағармай материалдарының іздері (10)
 - мәйіт (11)
 - қан (12)
 - бампердің, сорғыштың және т. б. зақымдануы (13)
 - соқтығысу себебі (14)
3. Жәбірленушінің (мәйіттің) іздері
- көлік құралының ізі (1)
 - бояу жабынының бөлшектері (6)

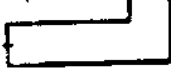
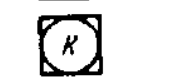
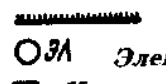
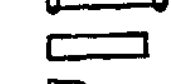
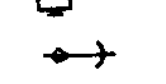
1. Хаттамаға Схема (кісі өлтіру)

2. Хаттамаға Схема (ұрлық)

25. ЖОСПАРЛАР МЕН СХЕМАЛАРДЫ ҚҰРУ КЕЗІНДЕГІ ШАРТТЫ БЕЛГІЛЕР

	Стена кирпичная		Строение деревянное		а		б	Отдельные деревья
	Стена деревянная		Строение каменное		а		б	— хвойные — лиственные
	Перегородка деревянная		Строение нежилое					Кустарник
	Окно в 2 рамы		Отдельный двор					Рубленный лес
	Окно в 1 раму		Церковь					Горелый лес
	Одностворча- тая дверь		Часовня					Сухой луг
	Двустворча- тая дверь		Завод фабрика					Непроходимое болото
	Плита		Ветряная мельница					Мокрый луг
	Печь		Забор каменный					Огород
	Радиатор центр. отопл.		Забор деревянный					Кладбище
	Ванная		Электrolампа					Полевая дорога или тропинка
	Уборная		Настольная эл. лампа					Проселочная дорога
	Колодец		Выключатель					Шоссе
	Помойка		Телефон					Однoкoлeйная ж. д.
	Лестница		Топор					Двухкoлeйная ж. д.
	Стол		Нож					Насыпь
	Стул		Бутылка					Мост
	Кровать		Автомобиль					Мост деревянный
	Диван		Мотоцикл с коляской					Мост каменный
	Шкаф		Велocипeд					Следы транспорт- ных средств (поверхности.)
	Рояль							Следы транспорт- ных средств (вдавленные)
	плита газовая		холодильник					Следы ног (вдавленные)
	электро плита		унитаз					Следы ног (поверхностные)
								Следы пальцев рук
								Труп
								раковина
								мойка кухонная

Әдебиет:

1. Қазақстан Республикасының 30.08.1995 жылғы Конституциясы (19.09.2022 ж. жағдай бойынша өзгерістер мен толықтырулармен)
2. 20.01.2010 ж. ҚР "сараптамалық қызмет туралы" Заңы (02.07.2013 ж. өзгерістер мен толықтырулармен)
3. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі, Алматы 01.01.2015 ж.
4. Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексі, Алматы 01.01.2015 ж.
5. Е. Тілеубергенов. Криминалистика Алматы, 2004ж.
6. Е. Р. Россинская. Сот сараптамасының негіздері. Алматы, 2004ж.
7. Е. Нұрғалиев. Сот сараптамасы. Қарағанды, 2005ж.
8. Әубәкіров А. Ф. Қазақстанда криминалистикалық білімнің қалыптасу тарихы. "Әділет" жоғары мектебінің ғылыми еңбектері. Алматы, 1998ж.
9. Гинсбург а. я. оқиға орнын тексеру. Куәландыру. Алматы, 1997ж.
10. Б. х. Төлеубекова компьютерлік техниканы пайдалана отырып жасалған қылмыстарға қарсы күресті жетілдіру мәселелері. Док. дис. Алматы, 1998ж.
11. Шәкенов А. О. Криминалистика. Оқу. - Астана, 2008.
12. Шепитко в. Ю. криминалистикадағы тактикалық әдістерді жүйелеудің теориялық мәселелері. - Харьков, 1995 ж.